

ΚΟΡΙΝΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΓΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ Σ. ΧΙΣΤΟΥ

ΕΤΟΣ Γ΄.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1877

ΦΥΛΛ. Ε.

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΔΑΝΤΟΥ.

Regrettez-vous le temps, où nos vieilles romances
Ouvraient leurs ailes d'or, vers un monde enchanté,
Où tous nos monuments et tous nos croyances
Portaient le manteau blanc de leur virginité ?

Alfred. de Musset. Rolla.

I

Ἡ κατάστασις τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἔθνων, ἐφ' ὧν ἡ κοσμοκράτωρ Ῥώμη ἐξέτινε τὴν κυριαρχικὴν αὐτῆς δύναμιν, ὑπάρχει πάνυ διάφορος ἐν τῇ Ἀνατολῇ τῆς ἐν τῇ Δύσει. Ἐνταῦθα μὲν, ὡς ἐν Γαλατία καὶ Ἰσπανίᾳ, οἱ Ῥωμαῖοι εὗρον ἔθνη λίαν ὑποδεέστερα, ἅτινα ἐπέλαβον τοὺς δεσπότας τούτους ὡς διδασκάλους, καὶ ἐπροθυμοποιήθησαν μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ὁμῶς Εὐρώπῃ, ὑπῆρχε λόγος προέχων κατὰ τὸν πολιτισμὸν, ὄντιον ὑπέταξαν μὲν πολιτικῶς, ἀλλ' αἰεποτε ἀπέβλεψαν μετὰ θαυμασμοῦ εἰς τὴν περιφερῆ ἱστορίαν του. Ὁ λαὸς οὗτος ἦν ὁ Ἑλληνικός. Ὡς οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας, ἐδέχθησαν μὲν κατ' ὀλίγον καὶ οἱ Ἕλληνες τὸ ὄνομα τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ διετήρησαν ἀναλλοίωτα τὴν γλῶσσαν, τὰ γράμματα καὶ τὴν ἔθνικὴν καταγωγὴν, μεταδώσαντες εἰς αὐτοὺς, καὶ εἰς τοὺς κατόπιν ἐλθόντας Γότθους, Γάλλους καὶ Ἰταλοὺς—πλὴν τῶν Πούρκων, ὧν ὁ φυλετικὸς χαρακτήρ οὐδεμίαν ἐπιδέχεται συγχρότησιν μετὰ τῶν ἐκ τοῦ Ἰνδογερμανικοῦ κορμοῦ ἀπορρέοντων γενῶν—τὴν μεγίστην ἀφομοιωματικὴν αὐτῶν δύναμιν. Καὶ αὐτὴ ἡ λατινικὴ κυβέρνησις οὐδέποτε εἰσδύσασα μέχρι τῶν σπλάγγων τοῦ λαοῦ τούτου, ἐξελληνίσθη ἐπὶ τέλους, ἐπὶ δὲ τῶν ἑρείπιων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἠγέρθη κατὰ μικρὸν κράτος ἕτερον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου πάντες, ὑπήκοοι, ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς, τὴν ἑλληνικὴν ἐλάλησαν γλῶσσαν, ἧτις ὑπῆρχε τὸ ὄργανον δι' οὗ μετ' οὐ πολὺ ἀπεκαλύφθη, ἡρμηνεύθη καὶ ἐκανονίσθη τὸ θεόδοτον τοῦ χριστιανισμοῦ θεῶσκερμα.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἀποπερατώσας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐξουτοῦ χώρας τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολὴν του, παρσχωῶν πρότυπα πάσης τέχνης, καλλονῆς καὶ ἐντελείας, γαλουχήτας τὴν νέαν ἰδέαν, καὶ στέφας αὐτὴν διὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διαδήματος, ὑπῆνεσ πρὸς στιγμὴν, ὁ δὲ αἰεποτε τὰς συμφορὰς αὐτοῦ ἐποφθαλιμῶν Ἀσι-ἀττις προσέβαλε καιρῶς τὸ ὠρατον σώμα του. Ἐν τῷ μακροίῳ καὶ νεκροφνεὶ τούτῳ βίῳ, διετήρησεν οὐχ ἥττον ἐντὸς ἐξουτοῦ ἀνεξολοθρευτοῦ πνευτικῆς ζωῆς οὐσίας. Ὡς τὴν ἐπιφάνειαν γονίμου γῆς καταδότκει πολ-λάκις πεμφίγον πῦρ καὶ κατακαίει μέχρι ρίζης τὰ καλύπτοντα αὐτὴν καὶ κατακοσμούντα φυτὰ καὶ ὑψίκομα δένδρα, ἀρκεὶ δὲ πάντοτε ὀλίγη τις ἀπὸ τῶν νεφῶν νοτία καὶ μικρὰ θερμότης ἡλιακῆ, ἵνα ἐκ τῶν κεκρυμμένων σπερμάτων ἀναβλαστήσῃ νέος κόσμος φυτῶν ἀγλαῶν, οὕτω καὶ ἡ Ἑλλάς, καίπερ καταδοσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ πυρός καὶ ἐρημωθείσα, διετήρησεν ἐν ἐαυτῇ ἱκανὰ πνευματικῆς ζωῆς σπέρματα, εἰς ὧν τὴν ἀναβλάστησιν ἤρκει πάντοτε ὀλίγη δρόσος τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀσθενῆς τις ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπίδρασις.

Γεγονὸς ὁμῶς ἀναμφίλεκτον ὑπάρχει, ὅτι αἰεποτε ἐν τῇ φύσει τῆς ἰδίας ἱστορίας βιώσαντες, οὐδὲμῶς δὲ μεθ' ἑτέρων ἔθνων συμφορθέντες, διετηρήθη ἡμῖν ἀλώβητος ἡ ἔθνολογικὴ φυσιογνωμία, πλὴν, χάρις τοῦ μεμονωμένου τούτου ἀτομισμού, δὲν διεσώθημεν ἐκ τοῦ πολιτικοῦ θανάτου ὃν οἱ μετέπειτα χρόνοι ἐπέφερον. Ἐν τῇ Μέσῃ ἱστορίᾳ, ἀντὶ νὰ διαρρυθμίσωμεν τὸ ἡμέτερον φρόνημα κατ' ἠθικὰς ἀρχὰς, στηριζομένης εἰς τὴν ἐπίγνωσιν καὶ τὴν ἐνδόμυχον συνειδησιν τοῦ καθήκοντος, ὡς οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς Ἑσπερίας, οἵτινες ἀπέπνεον τὴν δροσοδόλον νεότητα, κατεπνίξαμεν αὐτὸ διὰ τῆς σχολαστικῆς θεολογίας καὶ τῆς πενιχρῆς τῶν Βυζαντινῶν διαλεκτικῆς. Τὸ πταῖσμα τῆς ἔθνοκτόνου ταύτης πολιτικῆς δὲν ἐγκεῖται ὅλως ἡμῖν, διότι ἡ ἄκρα τῶν Δυτικῶν δυνάμεων ἀναληψία εἰς τὰ παθήματα τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χριστιανῶν καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τοῦ Ποντήφικος φιλοδοξία, ἠνάγκασαν ἡμᾶς νὰ μείνωμεν μακρὰν πάσης μεταξὺ αὐτῶν ἐπι-

κοινωνίας, αποκρούσαντας συνάμα τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτι-

II.

Ἐάν ὑπὸ ἱστοριονομικὴν ἐποψίν ἐμβλέψωμεν εἰς τὴν

ἔπειθ' ἐπιποτισμὸς, ὅστις συνίστατο εἰς τὴν ὑπερά-

τιμὴν τῆς ἐστειμμένης φίλης του. Ὁ Ἀριστοῦτος καὶ ὁ

Οἱ ἄνδρες τῶν θορειῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Αὐ-

III

Οἱ ποιηταὶ πανταχοῦ καὶ πάντοτε οὐδὲν ἕτερον ὑ-

Ἐν τοιαύτῃ ἐποχῇ ἤκμασεν ὁ μέγας τῆς Ἰταλίας

δοιδὸς καὶ ἐξοχὸς τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου πρακτικῆς

Ἡ ἐπαγὴ τοῦ Δάντου ἦν διὰ τὴν Ἰταλίαν ἐποχὴ ἐσω-

Διάφορος οὗτος τῶν πρὸ αὐτοῦ ποιητῶν, οἵτινες κατε-

καὶ τὴν ποίησιν μετὰ τοῦ καθόλου ἐπιστητοῦ. Ἡ Θεία

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ Δάντης ἐν τινὶ ἀποσπά-

Ἡ θεωρία αὕτη συνδέεται στενῶς πρὸς τὸν ἀληθῆ

IV.

Τὴν συγγραφὴν τοῦ ποιήματος ἤρχισαν ὅτε διετέλει ἐξόριστος, ἐκ τῆς προσφιλοῦς πατρίδος του. Περαιώσας αὐτὸ κατὰ τὸ πρῶτον ἄσμα, ἐπεθύμησε νὰ τὸ ἀρισρώσῃ εἰς τινὰ φίλον του, περίβλεπτον πολιτικόν καὶ πολεμικὴν τῶν χρόνων ἐκείνων, ὀνόματι Οὐγουκίονα Δέλλα-Φαγιόλαν, ἄνδρα ἀξίον τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς ἰδιαιτέρας εὐνοίας τοῦ ποιητοῦ. Ἰνα δὲ τὸ βιβλίον ληφθῆ ἀσφαλῶς, ἐπορεύθη νὰ τὸ ἐγγχειρίσῃ πρὸς τὸν ἰσράην Ἰάριον, ἡ-γούμενον τῆς μονῆς τοῦ Κόρχκος, κειμένης οὐχί μακρὰν τοῦ τόπου ἐνθα διέμενον. Ἦτο ἡμέρα ἕξρος· ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ φύσις περιβαλλομένη ἐκ τοῦ θυμασιῶν αὐ-τῆς πέπλου, ἠδύνει τὴν ψυχὴν καὶ μεταρσιῶι αὐτὴν εἰς πᾶ ἀιθέρια ὑψηλὰ σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως, εἰκὼν τῆς κθανασίας, καὶ ζῶσα ἀπόδειξις τῆς Θεότητος.

Τίς κάλλιόν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ἠδύνετο νὰ ἀπο-θραυμάσῃ τὰ προκείμενα ἐνώπιόν του μυστήρια, καὶ νὰ κἀθανθῆ ἐντὸς αὐτοῦ σφοδρῶς πάλλουσαν τὴν καρδίαν; Ὅτι μὲν ἀκίνητος, τοὺς βραχίονας ἐσχυρωμένους ἐπὶ τοῦ κτήθους, θειῶρει ἄσμενος τὰς ἐσχρατῖας τοῦ ὄριζοντος, ἀ-πεστραπτούσας ἐξ ἐρυθροβαφοῦς χροιάς, ἄλλοτε δὲ τὸ βραχὺ κυανόχρου τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐωθινῆς ἐρωτιάδος σφῆρας ὑποσεϊόμενα θαυνία, ὧν οἱ κλάδοι ἄμα διηνοίγοντο, ἀπεκάλυπτον τῷ ποιητῇ φωλεὰν πτηνῶν χαρμωδῶς ἐνδαιτωμένων. Ἐξ ἄλλος, εἰπερ ἄλλος τις, ἐκ τῆς θέας ταύτης, ἀνεφώνει.— Ὡ εὐτυχὴ τὰ ὄντα ταῦτα, ἅτινα δὲν φοβοῦνται οὔτε τὴν φιλοδοξίαν τῶν ἰσχυρῶν, οὔτε τὴν ἐπιχειρηματικὴν τῶν ὁμοίων των. Ἰπ' οὐδεμίᾳ ὑπονοίᾳ διατάρασσονται ὅτι ἐνεκά τινος μοχθηρίας δύνανται ποτε νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τοῦ εὐαρέστου τούτου φυλλώματος ὅπερ ἐξέλεξαντο πρὸς καταφυγὴν καὶ ὑπεράσπισιν κατὰ τῶν τοῦ ἔτους ἀρχασιῶν! Ἡ ζήλοτυπία, ἡ κακοβουλία, καὶ πάντα τὰ ἐ-χθιστὰ ἐλαττώματα ἡμῶν, εἰναι πάντῃ ἀλλότρια αὐτῶν. Τί εἶναι ὁ βίος των, εἰμὴ ἁρμονία, ἀθωότης καὶ ἔρωσ. Ἐἶτα ἐνενα κατὰ γῆς τὰ βλεψματὰ βεθυσιμίειο, εἰς ἀ-πέλιπιδας καὶ πενθαλέους διαλογισμοῦς, τελευταῖον δὲ ἀνέτεινε βραδέως αὐτὰ καὶ θεωρῶν τὸν οὐρανὸν γινόμε-νον αἰθριώτερον, προσέθετο.— Ὡ τὴν ἀπείρον ταύτην θολίαν διαβιοῦμεν ἅπαντες αἱ δύστηνοι ἡμεῖς. Αὕτη ἔμπερικλείει εἰς τοὺς ἀτέρμονας ἐραχίονας μετὰ μη-τρικοῦ φίλτρου, τὰ μεγαλείτερα καὶ τὰ μηδαιμνότερα πλάσματα. Ἀγαθουργὸς καὶ δραστηρία δυνάμις διανέ-μει ἅπασιν ἐξ ἑσῶ τὸ φῶς, τὸ θάλπος καὶ τὴν ζῶην. Πρὸς τί, διδασκόμενοι ἐκ τῆς ἀπείρου αὐτῆς γενναιο-δωρίας, νὰ μὴ συζῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐν ἀδελφικῇ συμ-πνοίᾳ; Ἐνῷ οὕτω πως διελογίζετο πλήττει αἰφνης πᾶ ὡτά του, ὡς ἦχος τοῦ κώδωνος τῆς ἐκεῖ πλησίον μονῆς, ἢς ἡ θέα ἐκαλύπτετο ὑπὸ πολυστῶν δρυῶν, ἐπικεχυ-σωμένων κατὰ τὴν κορυφὴν ἐκ τῶν πρώτων ἡλιακῶν ἀκτίνων.

— Οὕτως ἐξίν ὁ ἦχος τῆς εἰρήνης, λέγει καθ' ἑαυτὸν ἐν-τὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀσπλοῦ θωαιλευέι ἡ ἡρμῖα καὶ ἡ γα-λάνη τῶν δικαίων. Ἐνταῦθα μόνον δύναται νὰ τύχῃ ἀ-

σφαλοῦς διαμονῆς ἀνὴρ εὐγενῶν ἰδεῶν καὶ ὑψηλῶν φρονη-μάτων, ὅστις οὐδέποτε ἐν τῷ ἐραβώδει κόσμῳ καθίστα-ται εὐάριστος. Ἄμα πλῆσιάζας τὴν μονὴν εἰσῆλθεν ἐν-τὸς τοῦ νεοῦ, ἐναθεοῦδὲν εὐρύν ἵστατο θεωρῶν τὰ κυκλοειδῆ αὐτοῦ τόξα τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς εὐχὰς καὶ δεήσεις ἀπευθυνομένας εἰς τὸ θεῖον, καὶ τὰ συμπλέ-γματα ἐκεῖνα τῶν κιονίσκων, ἐξ ὧν ἀππρῖζετο μίᾳ μόνῃ σιγή, ἐμβλημα τῆς ἁρμονίας τῶν πνευμα-τικῶν ἡμῶν δυνάμεων, εἰς ἑ ἄκρον ἐφετῶν. Ἐρχί-νετο λίαν συγκινημένος ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐπι-τοῦ ὑελώματος τῶν προαθύρων ἀπεικονιζομένων ἱερῶν μορφῶν, ὧν τὸ σελίαζον φῶς ἐπλήρει αὐτὰν ἀφάντου θυμηδίας. Μετ' οὐ πολὺ ἐπῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ἱερεύς τις λευκοπῶγων, λίαν μειλιχίου καὶ ἐρασιμῆς-μορφῆς, ἠτις δὲν ὑπέκρυπτεν οὔτε ἱερὰν νοχέλειαν, οὔτε κοσμικὴν εὐπροσηγορίαν, ἡγούμενος τῆς μῶ-νης. Μεντεῦσας ὅτι ὁ-ξένος ἦτο πρόσωπον ἐξοχόν, ἐ-ξέπλάγη ἐκ τῆς θέας τοῦ ποσχροῦ καὶ σύννοος ἐκεί-νου προσώπου, δὲ διηρρῶθιζον πλάτῃ καὶ ἀναπεπτα-μένον μέτωπον, μέλανος καὶ πτημεγέθους ὀρθοκμοῦ, ἐξακοντιζόντες τὰς ριπὰς αὐτῶν μετ' ἀστραπιαίας τα-χύτητος, ἐκ δὲ τοῦ στόματος καθήρχετο ἄρα γλυκὺ-θυμία, συγκεκριμένη ὑπὸ βραθείας ἐδύνης. Μόλις ὁ-μο-ναχὸς, ἤκουσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀνώτερον πάσης ἐπι-γείου δυνάμεως.— «Κυρίέ μου, ἀνέκραξε μετὰ τρεμοῦσης-φωνῆς, ὅποια εὐτυχῆς συγκυρία ἤγαγε τὰ βήματα σου εἰς τὸν μονήρη τούτον τόπον;

— Ἡ ἀγάπη, ἀπάντησεν ὁ ποιητής, με ὥθησεν ἐν-ταῦθα. Ἡ καρδία μοὶ ὑπηγόρευσε νὰ ἀποστείλῃ τὸ ἔ-π' ἔμου συνθετὸν τούτο βιβλίον εἰς τὸν διασημον φί-λον μου Οὐγουκίονα Δέλλα-Φαγιόλαν, ὅστις καὶ εἰς-υμᾶς τυγχάνει γνωστός. Ἀπὸς τούτου καὶ προσπᾶθον νὰ φθάσῃ τάχει ἐν εἰς χεῖράς σου. Ἰσως αἱ σελίδες αὐται, ἀνκαλοῦσαι τὰ δεινα τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν π-τρίδος καὶ τὸν ἐξόριστον φίλον, ὑποκινήσωσι τὴν μεγαθύμον ψυχὴν σου εἰς ἐπιχειρῶσαι ἀξίαν τῶν πε-ριστάσεων.— Ἐἶτα παραδίδων αὐτὸ, ἐξηκολούθησε.

— Ὅπόσον, ὦ ἅγιε Πάτερ, φθονῶ τὴν διαμονὴν σου καὶ τὸν γαλήνιον καὶ εὐδαίμονα βίον δὲ διάγεις! Ἐν τῇ πα-ρούσῃ ἐποχῇ ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος νομίζεται ἔγκλημα, ἢ δὲ τιμὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη, μωρία καὶ εὐθελία. Ὁ ἡγούμενος ἐδίχθη τὸ βιβλίον μετ' ἄρας ὑποκλίσεως, ὑποσχέθει νὰ ἐκτελέσῃ οἰανδήποτε ἑτέραν παραγγελίαν εὐήρησῃτο ὁ μέγας ἀνὴρ νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ.

Ἐἶτα ἀμφότεροι ἀσπαθέντες ἀλλήλους, ἀπεχωρίθη-σαν, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπορεύθη μετὰ μεγίστης ἀγαλλιά-σεως νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς συναδέλφους του ὅτι ὁ μέγας Ἀδελφὸς ἐπεσκέθη τὴν ταπεινὴν αὐτῶν μον-ήν, λίαν λεπτομερῶς περιγράφας τὴν ὄψιν καὶ τὸν χτρακτεῖρα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ προτρέψας τοὺς ἀγαθοῦς ἐκείνου; νὰ ἐπικαλεσθῶσι παρὰ τοῦ θεοῦ μετριοπάθειαν καὶ ἔλαον διὰ τὴν ἀγιάν ἐκείνην ψυχὴν, τὴν ἐκ πολ-λῶν ὀδυνῶν κατὰτροχόμενην.

Τοιοῦτος ὁ Δάντης, οὐχί μόνον ἀνώτερος τῆς ἐποχῆς-του, ἀλλὰ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων θεωρούμενος ὁ πρῶτιστος τελετάρχης πάντων τῶν μυστηρίων τῆς καρδίας, ἐξεί, ὡς φάρος ἀκοίμητος ὀδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸν εὐνομον λιμένα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος. Ἡ ἀνα-γνωσις τοῦ ποιήματος του «in cui han posto mano a ci-elo e terra» εἶναι καθήκον παντὸς εὐ-ηγμένου ἀνθρώπου, ἢ δὲ ἐπίγνωσις τεκμήριον ὑψηλοῦς μεγαλονοίας.

Δ. Α. ΤΡΙΚΑΡΔΟΣ.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ Ο ΕΥΡΩΠΙΔΗΣ.

ὑπὸ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΒΥΘΟΥΓΑΚΑ τ. φ.

(συν. ὄρα φολ. δ.)

β. Περὶ τῆς ὕλης καὶ τῶν λυρίων διαφορῶν τοῦ δράματος, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Τὸ δράμα πρῖστα τὸ ἀντικείμενον, ὡς νὰ πράτ-τεται καθ' ἡν στιγμήν συμβαίνουν ὡς παρόντα τὰ εὐ-θέντα, καὶ μάλιστα ἀνευ τῆς ἀναμίξεως τοῦ ποι-ητοῦ. Ἡ ὕλη τοῦ δράματος πρέπει νὰ ἦν σύμφωνος πρὸς τὰ δύο εἶδη τῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος διηγείται τὸ γεγονός ἢ λυρική ποιητικῆ περισταῖ τὸ ἐσωτερικὸν αἴ-σθημα τοῦ δὲ δράματος ἢ ὕλη, εἶνε ἡ πράξις· διότι ἐν τῇ παραστάσει τῆς πράξεως ἐνυπάρχει διήγησις καὶ παραστάσις αἰσθημάτων, ἅτινά εἰσιν ἀμφοτέρη συμπαρακότᾳ καὶ τούτο, διότι περισταται τὸ γεγονός ὡς προερχόμενον ἀμέσως ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ποίησις δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ πράξιν χωρὶς νὰ διηγῆται, ἢ χωρὶς ὁ δράν νὰ ὀμιλῇ, ἐκ τού-του γεννᾶται ὁ διάλογος, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ ἔπος, ὡς ὁ χορὸς εἰς τὸ μέλος. Διὰ τοῦ διαλόγου παρίστα-ται ἀναγκαίως πράξις τῆς μμητικῆς τοῦ βίου, ἠτις φάινεται τελειεῖ ἐν τῷ δράματι πλὴν τούτου ἀπαιτεῖ-ται καὶ ἀνάπτυξις καὶ σύνθεσις τῶν μερῶν εἰς ἓν ὅλον, δι' οὗ γεννᾶται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεατοῦ συντονία, ἠτις εἶνε ἡ πρώτη ἡδονὴ τοῦ δράματος· διότι ἄλλως θὰ ἦτο πᾶς καθημερινὸς διάλογος, δραματικός. Ἐν τῷ δράματι πρέπει νὰ κατοπτρίζεται καὶ ἰδέα τι, διότι ἐν τούτῳ δὲν ὑπάρχει, τὸ δράμα εἶσται μόνον συμπαραθέσις μερικῶν πραγμάτων τῆς πείρας, ἅτινα λαμβάνονται ἐκ τοῦ βίου, καὶ οὐδῶως δύναται νὰ ἐξῆψῃ τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ. Τὸ ἰδεώδες τούτο πρέπει νὰ ἐμφανίζεται μετ' αἰθητικῆς ἐμφανείας· διότι ἀνευ τούτου οὐδεμίᾳ ποίησις εἶνε ἀναγκαία. Ὡς ἐν τῷ ἔπει ὑπάρχει ἐνότης τοῦ γεγονότος, ἐν τῇ λυρική ἢ τοῦ αἰσθηματος καὶ τοῦ διανοήματος, οὕτω καὶ ἐν τῷ δρά-ματι ἐνότης αὐτὴ συνίσταται εἰς τὴν τῆς δρωμένης πράξεως.

Κυρία ἀντίθεσις ἐν τῷ δράματι εἶνε ἡ τῆς τραγω-δίας καὶ κωμωδίας. Δὲν σφρίζεται δὲ αὐτὴ μόνον εἰς τὸ ἔ-τι ἐν μὲν τῇ τραγωδίᾳ ἐνυπάρχει τὸ σπουδαῖον, ἐν δὲ τῇ κωμωδίᾳ τὸ ἀστεῖον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα τινά.

Ἡσα πράξις ἀποτελεῖται ἐκ μεταβολῶν, αἵτινες ἢ ἐν-εργοῦνται ἐκουσίως, ἢ ὑπὸ ἀνωτέρας τινος δυνάμεως. Οἱ ἐπιδικώμενοι σκοποὶ διευθύνονται πρὸς τι σεμνόν καὶ σπουδαῖον τέλος, καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐμφανίζεται ἐν τῇ σπουδαιότητι στιγμῇ τοῦ βίου, ἢ ἐν διαμάχῃ πρὸς ἀνωτέραν αὐτοῦ δυνάμιν, ἢ ἐν συγκρούσει τῆς ἐλευθε-ρίας καὶ τῆς ἀνάγκης· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ συγκρούσει, ἢ νικᾷ ἢ ἠθική του ἀξία, ἢ καταβάλλεται ὑπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως. Ὁ ἀνθρώπος ἐν τῇ τραγικῇ παραστάσει ἐ-πιδικῶκε σπουδαῖον τι μετὰ περιορισμένης σκέψεως· ζητεῖ δηλαδὴ τι καὶ ἐπιτυγχάνει ἕτερον. Ἐνῷ δὲ πα-ρατρῆ τις τούτο, γεννᾶται ἐν τῇ ψυχῇ του φόβος ἢ ἔλεος, ἀρκεῖ τὸ πρόσωπον νὰ μὴ ἦ φαῦλον. Ἐκ τούτου προέρχεται συγχρόνως ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀκρατῶν, ἢ μηδαιμνότης παντὸς γένους.

Ἡ κωμωδία εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς τραγωδίας· ἢ πράξις καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς διευθύνονται πρὸς τι ὄλιω-μάταιον καὶ μηδαιμνόν, ὅπερ ἐνυπάρχει ἐν τῇ ὑλικῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἐπιδικῶκεται με-τὰ τινος σπουδαιότητος γεννᾶται, τὸ γελοῖον. Τούτο δὲ παγάζει κυρίως ἐκ τῆς ἀντιθέσεως μεταξύ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ σεμνοῦ, τοῦ ταπεινοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ. Ἐνῷ δὲ τούτο πα-ρίσταται, ἐμφανίζεται ἐπὶ τέλους ἢ τελεία καταστροφή αὐτοῦ τοῦ ἐπιδικωμένου ὑλικῶ. Ὡς βάσις ὑψηλοτέρᾳ παντὸς ἀριστουργήματος πρέπει νὰ ἦ ἡ ἰδέα, ἀδιάφο-ρον ἂν τὸ τέλος εἶνε εὐτυχὲς ἢ δυστυχὲς· ὡς δὲ ἡ τραγωδία ἔχει τὸν ἥρωᾶ τῆς, ὅστις μετὰ τινος ἀξιοπρε-πέας σπεύδει πρὸς μέγα τι, οὕτω καὶ ἡ κωμωδία ἔχει ὡς τοιοῦτον, τὸν Μωρόν, τὸν Ἀφρονα, τὸν ἐ-πιδικῶντα τὸ μηδέν. Τούτο ὅμως πολὺ ὀλιγωτέ-ρον ἀρμῶζει εἰς τὴν τῶν νεωτέρων κωμωδίαν, καθότι οὗτοι δὲν φυλάττουσι παντελῶς ταύτην τὴν ἀντίθεσιν, ἐπειδὴ ἡ κωμωδία των δὲν εἶνε ἄλλο εἰμὴ ἀνάμιξις ἀ-στείου καὶ σπουδαίου.

Ἡ πρώτη καὶ κυρία ἰδιοφυΐα τῶν Ἑλλήνων συνί-σταται εἰς τούτο, ὅτι δηλαδὴ ἐνεκόλαψαν εἰς ὄλιω-τὰ πνευματικά προϊόντα τὴν πρωτότυπον αὐτῶν φύ-σιν, ἠτις ἐστὶ πάσης ξένης ἀμέτοχος. Ἐνῷ ὅλιω-τούναντιὸν συμβαίνει παρὰ τοῖς νεωτέροις, καὶ διὰ τούτο εἰς τὰ δράματα αὐτῶν δυσκόλως ἀπαντᾷ τις τὴν κυρίαν ἰδιοφυΐαν τοῦ ἔθνους των. Ὁ κύριος χαρακτήρ-τοῦ δράματος εἶνε τὸ πλαστικόν ἢ πλαστικὴ περισταῖ· τὸ ἰδεώδες, πάντοτε ὅμως ἀπεριόριστως ἀνευ γοητικῆς ἀρχαῖω δράματι· μέγιστος περιορισμὸς τῶν πράξεων, ὀλίγη ποικιλία, καὶ μικρὸς χρωματισμὸς ἀντιπρακτικῶν διαθέσεων. Ὡσαύτως ὑπάρχει διαφορὰ εἰς τὸ ἐξω-τερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικόν ἢ νῆα ρομαντικῆ ἀρχῆ· εἶνε ὁ-ἔρωσ· ἐν τοῖς ἀρχαίοις ὅμως σπανίως προσδιορίζει τοῦ-το τὸ δράμα ἐκτὸς τῆς νέης κωμωδίας. Εὐρίσκομεν μὲν καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγωδίᾳ τὸν ἔρωτα ὡς ἐν Τρυφωνίαις τοῦ Αἰσχύλου στ. 146 τῆς Κλητεμνίστρας πρὸς τὸν Αἰγισθον, ἐν δὲ τῇ Ἀντιγόνη στ. 780 παρα-βάλλεται οὗτος πρὸς πολεμιστὴν. Διὰ τὴν λαμπρότητα

και το υφος των στιχων τούτων, παρατιθέμεθα ατούς.

Έρωσ άνίκατε μάχαν,

Έρωσ, δε έν κτήμασι πίπτεισ,

Όσ έν μάλακαί παρεΐασ νεάνιδος έννουχείσ·

Φοιτάρσ δ' υπερπόντιος έν τ' άγρονόμοισ αύλατσ

Όσ δ' ούτ' άθανάτων φύμισσ ουδέις,

Όθ' ήμεριών σέ γ' ανθρώπων ό δ' έχων μέμνεν.

Έν τή κωμωδία ό έρωσ έμφαίνεταί άντικρυς άντίθετος του υφους του άρχαίου δράματος. Έν δε τοις άπλοϊς δράμασι δύναται νά παρασταθί ένότις μεγαλύτερά έκείνις, άν άπαιτεί πέν άριστον δράμα· ή προζής δηλ. του δράματος πρέπει νά ηνε τελεία, νά έχη άρχήν και τέλος, πέν ποιητικόν έργον ή πλαστικόν πρέπει νά άποτελή έν όλον, και τούτο νά σύγκηται έκ μερών· όταν δε τά μερη συνυπάρχωσιν ώς αναγκαία μερη, λέγεταί τέλοςιον τόν άριστούργημα· όταν δε ταύτα είναι σκεπόμεω· συνδεδεμένα και έσωτερικώς συντηρησμένα άποτελούντα έν όλον, τότε έχουσιν ένότιητα. Δραματική ένότιη, ή τής πράξεωσ του μύθου, πρόσ ήν έπονται ή του χρόνου και τόπου· αί τρεΐσ αύται ένότιητες επικρατούσιν έν τώ άρχαίω δράματι, δέν εΐνε όμως και άπολύτως κανών και νόμοσ, άλλ' αναγκαία συνέπεια προερχομένη έκ του γενικου χαρακτήρωσ.

Η ένότιη τής πράξεωσ δύναται νά παρασταθί ώσ έν ταις Φοινίσιαι του Εύριπίδου, αΐτινες συσχετίζονται με έτερον δράμα. Η δε παράβασις τής ένότιητοσ προέχεται ένίοτε εξ άμαρτήματοσ του ποιητού, ώσ έν τή Έκάζη του Εύριπίδου. Έν τή κωμωδία αΐ ένότιητες είσ χαλαρώτερα· ή ένότιη του τόπου και του χρόνου είσέρχεται ά. ένεκα τής συνεχουσ, ταχείασ και άπλης πράξεωσ· β. ένεκα του χορου, όσισ ήτο ό άδιάλειπτοσ μάρτυρ τής πράξεωσ, και γ. επειδή είσ πράξεισ συμβαινούσασ είσ άλλουσ τόπουσ και μη δυναμένασ νά παρασταθώσιν επί τής σκηνής· μετεχειρίζοντο τόν επικόδον μέτρον τής διηγήτωσ, ώσ έν τοις επί τήσ Θήβασ. Έτέρα ένότιη εΐνε ή των όλων μέσων τής παραστάσεωσ, ή τής τελείασ άρμονίασ του λόγου, ή τής πράξεωσ, ή του σκηνικου, ή τής μουσικής, ή τής άρχήσεωσ και παντόσ άλλου.

Η έν τώ θεάτρω παράσχοις έκαλείτο διδασκαλία· όθεν και ό ποιητής έλέγετο διδάσκαλοσ. Η παράστασις των άρχαίων δραμάτων δέν ήτο ιδιωτική επιχείρησις προδιωρισμένη είσ διασκέδασιν των θεατών, άλλά καθολική του λαου, άγία και μεγάλη έορτή, καθ' ήν έδοξάζετο ό θεόσ. Τό δε θεάτρον ήτο πολιτικόν καθίδρωμα, και ή διδασκαλία των δραμάτων έργον τής πολιτείασ. Τό δράμα παρά τοις άρχαίοις ήτο στοιχείον θρησκευτικής λατρείασ· διό και τά δράματα είδιδάσκοντο έν ταις θρησκευτικαίς έορταίς του Διονύσου, άσ άνωτέρω περιεγράψαμεν. Ένταύθα ό λόγουσ περί των όνομασιών αύτων. Η πρώτη όνομάζετο Πιθολύγία, ήμερα δηλ. καθ' ήν ήνοιγον τουσ πίθουσ του νέου οίνου· οι δοϋλοι κατά τήν ήμέραν ταύτην αφειδώσ πίνοντεσ ήδύνατο νά χλευάσωσ και τουσ ίδίουσ δεσπότασ.

Η δευτέρα Χόρις, ήν ή έρωτέρα και άρχαιοτέρα ήμερα πασών κατά Θουκυδ. «και τόν Πύθειον και τόν τήσ Γής και τόν έν Λίμναισ Διονύσου, ή τά άρχαιότερα Διονύσια τή δωδεκάτη ποιείταί έν μνηϊ Άνθεστηριώνι.» Κατά ταύτην ή βασιλίσα, ήτοι ή γυνή του άρχοντοσ βασιλέωσ, έπορεύετο έν τώ έρω του Δηναιου Διονύσου, ένθι μετά ένδεκα ίερείων μουσικήν τινα θυσιαν έτέλει. Όσ έν τοις Απναιίοις του χειμώνοσ διά των παθών και του θανάτου του Διονύσου, τήν άπόλειαν και ταφήν τής φυτικής φύσεωσ άπεικόνιζον, ούτω διά των Άνθεστηριών παριστων τήν παλιγγενεσίαν αύτων. Αμφοτέρα αΐ έορταί κατά τήν μουσικήν αύτων σημασίαν ήσαν έν στενή πρόσ άλλήλασ σχέσει· ή τρίτη και τελευταία έκαλείτο Χύτρα, διότι έν φερονόμω άγγείω μαγειρικώ έθραζον παντοσίδη ύσπρια, άτινα προσέφερον είσ τόν θεόν και είσ τουσ νεκρούσ. Έπερ πάσασ όμως τάσ έορτάσ ταύτασ, διακρίνονται τά έν άστει Διονύσια.

Σκοπόσ τής έορτήσ ταύτησ ήν, ίνα τόν έν Απναιώ άγχαλμα του Διονύσου μέχρι του έν τή Ακαδημία ναου του θεου τούτου άγάγωσι, και εκείθιν αΐθις κομίσωσιν· έν ταύτη τή έορτē, καθ' ήν ώρον πλείστοι ξένοι συνέρρουσ, ή πόλις των Αθηνών επέδεικνύετο διά παντοίων τελετών, πρό πάντων όμως τήν έορτήν άνεδείκνυν μεγαλοπρεπή οι διθύραμμοι και αΐ δραματικά παραστάσεισ, των τήν χορηγίζον άνελάμβανον μόνον πολίται Αθηναίοι, είσ ουδένα δε ξένον επέτρεπετο ίνα παραστē ώσ χορευτήσ. Έν τούτοις είδιδάσκοντο δράματα και κωμωδία, δέν εξέυρομεν όμως ακριβώσ πάσασ ήμέρασ είδιδάσκοντο. Μόνον έν τοις Μεγάλοις Διονυσίοις είδιδάσκοντο επί τέσσαρασ κατά σειράν ήμέρασ. Έπί τής άκμής όμως τής τραγωδίασ δέχονταί τινεσ ότι είδιδάσκοντο επί θ ήμέρασ, και ότι έκάστοσ ποιητήσ έφείλε νά έμφανίζηται με τέσσαρα δράματα· φαίνεται όμως ότι είσ τά Αθήναια ήδύνατό τισ και με έν δράμα νά έμφανισθί, ώσ ό Αγάθων. Η έσωτερική σύνθεσις τριών δραμάτων μετά μυθικου περιεχομένου ή μυθικου ιστορικου είσ έν όλον ώσ άρχή, μέσον και τέλος τραγωδία, έλέγετο τριλογία, μεθ' ενόσ δε έτι σατυρικου δράματοσ όνομάζετο τετραλογία. Κατά τόν Welcher αΐ μόν τρεΐσ τραγωδίαί του Αισχύλου είχαν έσωτερικήν ένότητα, αΐ δε του Σοφοκλέουσ ουδεμίαν, διότι ούτωσ ηγωνίζετο δράμα πρόσ δράμα.

Ο Weifgschet δέχεταί τρεΐσ διαδοχικάσ μεταβολάσ από Αισχύλου μέχρι Σοφοκλέουσ· ά. επέκτασιν τραγωδίασ είσ τρεΐσ μειζονασ, αΐτινεσ μετά του σατυρικου δράματοσ ήσαν μέλη του αύτου, ένότητα έχοντοσ μύθου· β. διάλυσιν ταύτησ τής έσωτερικήσ ένότιητοσ και χωρισμόν δικούσασ ύλησ είσ τρεΐσ άπ' άλλήλων ανεξαρτήτωσ τραγωδίασ· γ. διάλυσιν και διάλειψιν τής σκηνικής ακολουθίασ έν τή διδασκαλία. Όπωσδήποτε αΐ τριολογίαί του Αισχύλου είχαν έσωτερικήν ένότητα, τούτο δε εΐνε τόν άριστογ

τής ποιήσεωσ αύτου· και τόν μόν πρώτον δράμα είχε τήν πρώτησιν, τόν δε δευτερον τήν επίτασιν και τόν τρίτον τήν καταστροφήν. Η πρώτη αιτία κατά Welcher κείται έν τώ έπει, έν τοις μύθοισ αύτου, έν τή φύσει του ανθρώπου, και έν αυτοίς τοις νόμοις του κόσμου. Ο Αισχύλου αγωνισθείσ διά τής τετραλογίασ, ήτις Οιδίποδεια έκαλείτο, περιείχε δε τά δράματα «Λάιον», «Οιδίποδα», «Επτά επί Θήβασ», και τόν σατυρικόν δράμα «Σφιγξ», ένίκησεν Αριστείαν τόν υιόν Πρατίνου, διά τετραλογίασ, ήτις όνομάζετο Λυκούργεια. Έπήρχε και έτέρα αύτου τετραλογία όνομαζομένη Πέρσαι· έκ των δραμάτων του Σοφοκλέουσ, άνηκόντων είσ αύτην τήν διδασκαλίαν, ουδέν όνομα εΐνε γνωστόν. Εκ των Εύριπιδέων τετραλογίων μνημονεύονται. Τέσσαρασ· ά. «Αλκιστοσ»· β. «Μήδεια»· γ. αΐ «Τρωάδεσ» και δ. ή μετά τόν θάνατον του τραγικου διδραχθείσα υπό του νεωτέρου Εύριπίδου, «Ιριγένεια έν Αύλιδι». Ηδη γεννάται τόν δυσχερεστατον ζήτημα, άν δηλ. πολλαί τετραλογίαί ήδύνατο νά διδραχθώσιν έν τή αυτē έορτē· ο Boeclih διέχυριζεται ότι τετραλογίαί μόνον έν τοις Μ. Διονυσίοις είδιδάσκοντο· τούναντίον ό Wieseler δέχεταί ότι έν τοις Αθηναίοις είδιδάσκοντο τραγωδίαί μόν Π. Μ., κωμωδίαί δε Μ. Μ. ό δε Bode επί τινασ μαρτυρίασ του γραμματικου Θρασύλλου ίρειδόμενοσ νομίζει ότι και έν τοις τέσσαροις έορταίς είδιδάσκοντο αΐ τετραλογίαί· φαίνεται ημίν πιθανώτερον ότι οι άκροαταί είχον μακράν ανοχήν ίνα άεροώνται πολλών δραμάτων, ώσ γίνεται δηλον έκ τής μεγάλης τάσεωσ των ποιητών πρόσ τόν πολλά ποιείν. Από Θέσπιδοσ (536 π. Χ.) μέχρι Ποσειδύπου (250 π. Χ.) ήμασαν περί τουσ 450 δραματικουσ ποιητάσ, αΐτινεσ κατά μέτριον ύπολογισμόν έποίησαν 3550 δράματα, εξ των 1,468 ήσαν τραγωδίαί και σατυρικά δράματα, και 1,882 κωμωδίαί.

Έκ τούτου έπιταί ότι ή κλασική εποχή τής τραγωδίασ περιλαμβάνει δύο αιώνασ, έν τω ή άρχαία κωμωδία μόνον 124 έτη μέχρι του Εύβουλου, ήτοι 375 π. Χ. Η μέτη κωμωδία διήρκεσε μόνον 40 έτη, ήτοι από Εύβουλου—Φιλιππίδου 335 π. Χ. Κατά τόν τρέχον τούτο διάστημα έποίηθησαν ουχι έλάσσονα των 946 κωμωδιών υπό 57 ποιητών. Η δε νέα κωμωδία από Φιλιππίδου—Ποσειδώνου (250 π. Χ.) διαρκέσασ, παρήγγαγεν έν διαστήματι 85 έτων, 480 δράματα. Τοσούτη ανεξάντηλοσ σωματικου βίου δύναμις, ήτις έν τοσούτω βραχεί διαστήματι χρόνου, έν τοσούτω στενώ χώρω, και έν έορταίς μόνον άντιτύχθη, δικαίωσ και έν τώ ψυχροτέρω λογισμώ διεγείρει έκλαμψιν. Παρά τοις φιλολόγοις ήγέθη τόν ζήτημα άν γυναίκεσ έν ταις δραματικαίς παρατάσειν ήδύνατο νά παρευρίσκωνται. Δύναται νά θεωρηθί ώσ βέβαιον ότι είσ τάσ σώφρονασ γυναίκασ επέτρεπετο ή ήκ τραγωδιών κατά Πλάτων. (Νου. 2, 458 και 7, 818) και Αριστοφάνην. (Βατρ. 1078) Έν τή άρχαία όμως κωμωδία ή παρουσία έντίμων τουλάχιστον γυναικών μένει άμφίβολοσ· οι θεαταί του

Αττικου θεάτρου ήσαν οι δξότατοι πάντων των λαών άρχαίων τε και νεωτέρων, και ένάβαλον είσ κίνδυνον τουσ άποτυγχάνοντασ ύποκριτάσ. Συνήθωσ έσύριζον τουσ τραγικιστάσ, αΐτινεσ κύδοκίμουσ.

Οί Αθηναίοι θεαταί μετά διαφορτικου βλέμματοσ περικολούθουν τουσ ποιητάσ και τουσ υποκριτάσ, και έγίνωσκον νά θαυμάζωσι τούτωσ. Έν τή διδασκαλία έδικάζον κριταί, περί τουσ αριθμού των όποιών ήγέρθη ζήτημα πρόσο ήσαν. Εΐνε μόν γνωστόν ότι τουσ κωμικουσ άγώνασ είδικάζον ή, περί των τραγωδιών είκάζεταί ότι ήσαν 40, οΐτινεσ ίσούνται πρόσ τόν αριθμόν των φυλών· οι κριταί ούτοι απέδιδον είσ τουσ νικητάσ τά πρωτεΐα, δευτερεΐα και τριτεΐα· Ο πρώτοσ νικητήσ τραγικου ποιητήσ, παρουσίαζετο είσ τόν δημόσιον και έστεφανούτο ώσ ίερεύσ, με στέφανον έκ κισσοϋ και με ταινίασ, εξ έρίου, ό δε κωμικός έλάμβανε ασκόν οίνου. Είσ τόν νικήσαντα χορηγόν είδιδετο τριπουσ και στέφανοσ, και πρόσ αιώνια άνάμνησιν τής νίκησ ιδρύετο ό χορηγικόσ τρίπουσ· έν τή όδω των τριπόδων φέρων επιγραφήν τά όνόματα ταδε, τόν του άρχοντοσ, του χορηγοϋ, και τόν του ποιητοϋ, ένίοτε δε και τόν του πρωταγωνιστοϋ. Τοιαύτη επιγραφή άρχαιοτάτη διεσωσεν ό Πλούταρχοσ έν βίω Περικλέουσ και Αριστειδοϋ. Τοιοϋτοσ εΐνε και τόν διασωθέν μνημειον του Λυσικράτουσ ιδρυθέν τόν 335 π. Χ. υπό του χορηγοϋ Λυσικράτουσ νικήσαντεσ έν Διονυσιακαίς έορταίς, τόν του Θρασυδύλλου και αΐ δύο στήλαι κάτωθεν τής ακροπόλεωσ και έτερον όπερ έσχετάωσ έν ταις άνασκαφαίς εύρέθη· άποτυχόντα δράματα άνειδιδάσκοντο αυτίσ, άφ' ου οι ποιηταί επέξηργάζοντο αυτά. (άκολουθεΐ)

BEETHOBEN.

(συν. όρα φυλλ. δ.)

Ο Βεετχόβεν έζησε σχεδόν διαρκώσ είσ Βιέννην και είσ τά περιξ τής ζωγραφικής ταύτησ πόλεωσ, δηλαδή είσ τάσ τερπνάσ κόμασ τής Βαδης και τής Χεζενδόρφτοσ, οίτινεσ κείνται παρά τώ δάσει τής Σχεμβρούνησ· υπό τουσ σκιδέντασ και μαγευτικοϋσ τούτωσ τόπουσ συνέθεσε, κατά μόν τόν 1800, τόν εκκλησιαστικόν μελόδραμα (oratorio) «ό Χριστόσ επί του όρου των Έλαιών», κατά δε τόν 1805 τόν μελόδραμα Fidelio Το 1809 προσκλήθεΐς είσ τήν αυλήν του Ιερωνόμου Βοναπάρτου, βασιλέωσ τής Ιταλίασ, όπωσ κατέβη τήν θέσιν άρχιμουσικοϋ είσ τόν παρεκκλησίον του ήγεμόνοσ, ήτοιμάζετο νά καταλίπη τήν πρωτεύουσαν τής Αυστριασ, άλλ' ό αρχιδούξ Ροδόλφοσ ό Αυστριακόσ, και οι πρίγκηπεσ Δεινσάκεσ και Λόβκοβιτζ, διακεκριμένοι έρρασαί τής μουσικής, έμπόδισαν τόν μέγαν μουσικόν, ύποσχεθέντεσ νά τω παρέχωσ σύνταξιν 4,000 φλωρινίων· και τούτο έστω ώσ απόδειξις των οικονομικών αύτου δυσχερειών, αΐτινεσ ήνάγκαζον αύτόν ν' άπέρχηται ή νά μένη

χρημάτων ένεκεν, ένω καί πλούσιος ήδύνατο να ήναι έάν μη τὸ ιδιότροπον του χαρακτηρὸς του δέν τὸν καθίστα άνίκανον του να μεριμνᾷ περὶ τῶν ιδίων. Τὸ 1810 έ γνώρισε τὴν Κ.αν Βεττιαν Δ. Ἀρνίμ, καὶ δι' αὐτῆς έσχετίσθη μετὰ του Γκαίτε, του όποιου ήτο θαυμαστής: οί δύο οὔτοι μεγάλοι ποιηταί συνηνήθησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὰ λουτρά του Τέπλιζ έν Βοεμία, κατὰ τὸ θέρος του 1812 ὁ Βεετχόθεν διηγείται έν γνωστοτάτη έπιστολῇ του πρὸς τὴν Κ.αν Δ. Ἀρνίμ, τὸ δικτικόν άνέκδοτον, ένθα ὁ ποιητὴς του Φ α υ σ τ ο υ, δλίγον κόλαξ, υποκρίνεται πρόσωπον γελοίου παρά τῷ μεγάλῳ συνθέτῃ, όστις πώποτε πρὸ οὐδένος άνδρὸς έτραπείνωσε τὴν μεγαλοφυΐν του, «διότι, λέγει ὁ Βεετχόθεν έν τῇ έπιστολῇ ταύτῃ, οί βασιλεῖς καὶ οί ήγεμόνες δύνανται να πλάττωσι μυστικοσυμβούλους καὶ παντοίους τίτλους, ἀλλ' οί μεγάλοι άνδρες εἶνε πλάσματα του Θεοῦ.» — Κατ' εκείνην τὴν έποχὴν λέγεται ότι ὁ Βεετχόθεν μαλὼν τὸν θάνατον του υἱοῦ τῆς βαρωνίδος Emmau μαθητρίτζ καὶ φίλης του, καὶ μη άντέχων να τὴν συλληπθῇ, κατόπιν δυστυχῆματος τοσοῦτον εδυνηροῦ, προσεκάλεσεν αὐτὴν μετὰ τινος ήμέρας εἰς τὴν οίκίαν του, όπου μετὰ διακρυδρέκτων οφθαλμῶν πρῦπαντήσας αὐτὴν καὶ προβλέπων τὴν έκρηξίν τῆς λύπης αὐτοῦ τε καὶ τῆς αἰτουχόυς μητρὸς, έκάρησε πρὰ τῷ κλειδοκυμβάλῳ εἰπὼν «τώρα ἄς συνδιαλεχθῶμεν οὔτω» καὶ κυμβάλισας ἐπὶ ὀλόκληρον ὠραν κατόρθωσε να ενσταλλάξῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς απαραμυθῆτου μητρὸς περιγορίαν, ήν οί ήδύτεροι τῶν λόγων δέν θά ήδύναντο να έμποιήσασιν.

Ὁ Βεετχόθεν δέν ένυμφεῖθη, καίπερ νοσῶν ασθένειαν απαιτουσαν τὰς περιποιήσεις αγαθῆς καὶ αφωσιωμένης γυναικὸς, φοδούμενος μη διακόψῃ τὴν σειράν τῶν έκυτου θελήτρων ταῦτα δέ ήσαν ὁ έρωσ, διότι οὔδέποτε έπασεν αγαπῶν Μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἄς ιδίως ήγάπησεν, αναφέρουσι τὴν κόμπσσαν Μαρίαν Ἑρδαϊδι καὶ τὴν Giulietta di Guicciardi' ή πρώτῃ, ήτις κατόκει εἰς Οὐγγαρίαν, εἶχεν οἰκοδομησει έν τῷ μέσῳ του παρδαίσου αὐτῆς ναίδιον, οὔτινος ή εἶσοδος ήτο ήπιγορευμένη εἰς πᾶν αφιερωμένον εἰς τὸ δαιμόνιον του έραστου τῆς. Ὁ πρὸς δέ τὴν δευτέραν έρωσ του Βεετχόθεν, ής ή χάρις, ή ζανθη καὶ πλουτία κόμπ καὶ τὸ ζωνρόν του πνεύματος άνεμίμνησκον έν τῇ καρδίᾳ του τὴν συνεσκιασμένην εἰκόνα τῆς δεσποινίδος Δεγοράνθου, υπέρβε ζωηρώτατος ἐπιζήσας έν τῇ σφοδρῶς τεταρραγμένη ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τῶν λοιπῶν γοντειῶν τῆς τυχῆς. Οὐδέποτε εἰλησμόνας τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς ταύτης, ήτις έκυριάρχησε τῆς καρδίας του, κατὰ τὴν ένδοξωτέραν περιόδον του βίου, καὶ μέχρι τῆς υψίστης στιγμῆς τὰ έκπνεόντα χείλη του ἐψιθύριζον τὸ ὄνομά τῆς. Φαίνεται ότι κατὰ τὸ έτος 1806 ή μετ' αὐτῆς σχέσις έφθασεν εἰς τὴν μεγίστην οἰκειότητα τρεῖς έπιστολαί του, ὧν εἶρον τὰ σχέδια μετὰ θάνατον μαρτυροῦσιν αναμφιλέκτως ότι ὁ μεγαλοφυὴς άνθρ ήτο πολὺ διάφορος του άγρίου συμφωνογράφου, ὡς διογραφοῦσαι

τινες αὐτόν. Αἱ τρεῖς οὔσαι έπιστολαί, ὧν ἀποσπώμεν τὰ μάλλον αξιοσημείωτα χωρία, έγράφησαν κατὰ τινά πολὺμνην ἀπουσίαν του μεγάλου μουουργοῦ. Μεταβὰς ὤπως ποιήσῃ λουτρά εἰς κόμπν τινὰ τῆς Οὐγγαρίας, έγερσεν εἰς τὴν προσφιλῇ του Ἰουλιαν, τὴν 6 Ἰουλίου 1806 — « Ἀγγελέ μου. Δέν δύνμαι να σοὶ γράψω σήμερα εἰμή γραμμὰς τινας, ἄς χαρασσω δια τῆς ιδίας σου γραφίδος. Πρὸς τί ή μελαγχολία αὐτῆ; Μήπως ὁ έρωσ δέν εἶνε νόμος θυσίας; Ἡ καρδία μου κατέχεται τόσοσν ὑπὸ τῆς εἰκόνας σου, ὥστε ή γλωσσα ἀδυνατεῖ να σοὶ έκφράσῃ πᾶν εἰς αἰσθάνομαι. Παρηγορήθητι, πολυαγαπητή μοι, έσο πιστή καὶ ἄς αφήσωμεν εἰς τοὺς θεοὺς να εκτελέσῳσι τὰ λοιπά...» — « Πάσχεις, πάσχεις, αγαπητή μοι, καὶ ἐγὼ έν έγνώριζες ὅποιαν ἀθλίαν ζώην διάγω μακρὰν σου! Δέν δύνμαι να κλείσω τοὺς οφθαλμοὺς μακρὰν σου, δέν εἶμαι ή σκία πλανωμένη. Ηὶτε θά δυνθῶ, έν τοῖς ἀγκάλαις σου συνεσπινόμενος, να ὑψωθῶ εἰς τὰς αἰωνίους σφαίρας! Ὁ παντοδύναμε Θεέ, διατί αποχωρίζεις δύο καρδίας τόσοσν ἀναγκαίας; Ὁ έρωσ σου, Ἰουλία μου, θέλγει καὶ τάλαιπωρεῖ τὴν ζώην μου! Ηὶσσοσν άνυπομόνως άναρπίνω τὴν στιγμὴν καὶ ήν θά δοῦμαι πλοσιον σου, ὥπως μη αποχωρισθῶμεν πλέον! Ἐρωσ, έρωσ, παντοδύναμε Θεέ, οὐ εἶσαι ή ισχύς μου, οὐ εἶσαι ή πηγὴ πάσης έμπνεύσεως μου.!»

Ἄλλὰ καὶ ποτε θά δυνθῆ να διτθῇ τὰ άνεξιχνίαστα κρύφια τῆς γυναικείας καρδίας! Μήνας τινας μετὰ τὴν ἀλληλογραφίαν ταύτην, ήτις ἀποκαλύπτει τὰς άνυπομονσίας καὶ τὰς προσδοκίας ἀμοιβῆλου έρωτος, ὁ Βεετχόθεν μαθηάνει ότι τὸ άντικείμενον τῆς λατρείας του, ότι εκείνη ήτις πρὸ ὀλίγου εἶτις δια πολλῶν σπέδειξεν αὐτῷ τὸν έρωτὰ τῆς, βισθεῖσα ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τῶν συγγενῶν αὐτῆς, καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ τῶν θερμῶν παρακλήσεων τῆς μητρὸς τῆς, μεγάλως ἐπιθυμοῦσῃ: να ή θυγάτηρ τῆς συζευχθῇ τιτλοφόρον, ένυμφεῖθη ασμαόν τινά άνθρωπον, τὸν κόμπτα de Gallemberg, πτωχὸν εὐπατρίδην καὶ τουτόν έντα μουσικόν, καὶ ἀπολαμβάνοντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν δια τῆς τέχνης του. Ἀπερίγραπτος ὑπάρχει ή βελτεία απελπισίς, ήτις κατέλαθε τὸν μεγαλοφυὴ άνδρα σπῆλθε τῆς Βιέννης, ὡς ἄλλος λέων τετρωμένος, τρέχων εἰς τὰ δάσῃ, καὶ φέρων εἰς τὰς πλευράς ἰοβόλον βέλος, καὶ κατέφυγεν εἰς Οὐγγαρίαν πρὰ τῇ ἀρχαίᾳ αὐτοῦ φίλῃ κομήστῃ Ἑρδαϊδι: ἀλλὰ μη δυνάμενος να ήσυχάσῃ, έφυγεν αἰφνιδίως τῆς ἐπαύλειος, καὶ ἐπὶ τρεῖς ήμέρας περιεπλάνωτο εἰς τοὺς άγροὺς, κατατροχόμενος ὑπὸ τῆς θλίψης, ήτις δέν κατεπερθέτο. Εὐρέθη τέλος κατακειμένος ἐπὶ του χείλους τάφρου τινὸς ὑπὸ τῆς συζύγου του μουσικοδιδασκάλου τῆς κομήστῃς, ήτις τὸν επανέφερεν εἰς τὴν έπαυλίν οὔτος ὡμολόγησεν εἰς τὴν γυναικα ταύτην ότι ήθέλησε να αποθᾶνῃ εἰς αἰσιτίας. Κατὰ τὸ 1823 ή κόμπσσα Gallemberg, κύπτουσα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐλέγχων του συνειδότος, μετέβῃ διακρυροῦσα ὥπως ζήτησῃ συγγνώμην ἀπὸ τὸν ένδοξον αὐτῆς έραστῆν, όστις

πρατηρήσας αὐτὴν μετ' ὀργίλου βλέματος, απέστρεψε τὴν κεφαλήν μη απευθύνας οὔδέ λέξιν. Ἐπιμένομεν δέ εἰς τὰς λεπτομερεῖας ταύτας, διότι ζωγραφουσι μέρος παρεγνωρισμένον τῆς ψυχῆς του Βεετχόθεν ὁ μέγας μουουργός, ὅτι τινες ζητοῦσαι να παραστήσασιν ὡς ψυχὴν σατανικήν, εκέκτητο τὸν έρωτα καὶ τὸν θαυμασρόν εἰς τὸν υψίστον βαθμόν. Τὸ διακριτικόν δέ του Στανὰ εἶνε ότι δέν δύναται οὔτε να θαυμάζῃ οὔτε ἄγαπᾷ.

Ὁ Βεετχόθεν δέν έστερεῖτο παιδείας, έγνώριζε δέ τοὺς μεγάλους ποιητὰς, ὅλον τῶν ἐθνῶν ὁ Ουατρος, ὁ Γκαίτε, ὁ Σγίλλεροσ καὶ πρὸ πάντων ὁ Σαιζπῆροσ ήσαν εκείνοι οὔς άνεγίνωσκε συγνώτερον ήγάπα τὴν ιστορίαν καὶ ήτο κάτοχος πολλῶν γλωσσῶν ήργάετο πολὺ, καὶ πρὸ πάντων τὴν γύκτα. Δέν έμελοποιεῖ ταχέως καὶ ἀτημελήτως, ἀλλ' ή έμπνευσίς του βραδείως επέεργαζομένη, έφθανεν εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς μετὰ πολλοῦ κόπου, οὔ τὰ χειρόγραφα μαρτυροῦσαι τὰ ίχνη ὡς π. γ. ὁ Fidelio, έργον, ὅπερ έγραψεν εἰς ὀλοκλήρου τρεῖς. Ἄξια χαρακτηριστικὰ του άνδρὸς ήσαν ή χρηστότης, ή ὑπερηφάνια καὶ ή άνεξηρησία: οὔδέποτε έπαρσσημορῆθη, οὔδε περιεβλήθη τίτλον τινά, ήγάπα δέ τὴν έλευθερίαν, καὶ έθεώρει τὴν δόξαν ὡς θέαμα άνυπόφορον, ὅπερ καλύπτει τοὺς οφθαλμοὺς δια τῶν ὡς νυκτερίδος πτερῶν τῆς: εἴμα δέ ιδίως τὰς ὁμοίεζ τῇ αὐτοῦ ὑπερηφάνους ψυχὰς.

Διεξελθόντες ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἀπὸ τῆς ἄβροτέρας αὐτοῦ ηλικίας, ήδη θά εἰπωμεν ὅποιος ὑπῆρξε κατὰ τὰ έσχατα τῆς ζωῆς του, πρὶν ή ὁ θάνατος δια μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς εκτείνει τὸ δρέπανον ἐπ' αὐτοῦ, δια δέ τῆς έτέρας συγκρατήσας τὴν χεῖρα, ήτις δέν έμελλε πλέον να γράψῃ έν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Περί τὰ έσχατα του βίου του ὁ Βεετχόθεν κατέλιπε τὴν Βιέννην καὶ μετέβῃ να σκηνώσῃ εἰς Βάδην. Τὸ αίτιον τῆς ἀναχωρήσεως του δέν εἶνε έντελῶς γνωστὸν, φαίνεται ὅμως ότι ή νέα ασθένεια ή ὑδροποικία, ήτις τὸν προσέβλεκεν ήδη ἀπὸ του έτους 1825, εἶτις δέ ή έγκατάλειψις τῆς κοινῆς γνώμης τὸν έκαμον να ἐπιθυμῆσῃ ζώην ήσυχωτέραν καὶ γαληνιαίαν ἀνάπαυσιν μακρὰν τῆς τύρνης του έν Βιέννη βίου. Ἐπῆλθε δέ ή έγκατάλειψις εἰς τὸν Βεετχόθεν, διότι ὁ Ροσσίνης μετέβῃ κατ' εκείνον τὸν χρίνον εἰς Βιέννην, ακολουθούμενος ὑπὸ τῶν αἰοιδῶν του θεάτρου Βαβαία, ή δέ ἐπιτυχία του εἶχεν υπέρβῃ τὰς προσδοκίας του, καθότι οί Γερμανοί λημονοῦντες τὸν Βεετχόθεν έτρεχον σωρηδόν ν' ἀκούσῳσι τὴν θελτικὴν μουσικὴν του μεγίστου καλλιτέχνου. Ὁ Ροσσίνης ὅμως όστις δέν ήγνόε: τὰ θαυμάσια έργα του Βεετχόθεν, τὸν έπεσκέφθη οἰκάδε, καὶ τὴν επίσκεψιν ταύτην οὔτω πως διηγείται ὁ αὐτὸς Ροσσίνης. «Μετὰ πολλῆς δυσκολίας κατόρθωσα, τῇ μοιστεία φίλων τινων, να εἰσέλθω εἰς τὴν οἰκίαν του μεγάλου εκείνου ἀλλὰ μισανθρώπου άνδρὸς εἶρον αὐτόν σκυθρωπόν, πενιχρῶς ένδεδυμένον έν πενιχρῷ οἰκίματι: έπειδῆ ήτο κωφός ή συνομιλία ήμῶν δέν ὑπῆρξε ζωηρά οὔδε εκτεταμένη, μά-

λιστα άγνωθῶ άν έαθε ποίος ήμην.» Ὅπως ὅποτε φαίνεται ότι ή έν Βάδῃ διαμονή του δέν τὸν ώφέλησε. Καὶ τῶντι προμερωτέρα ασθένεια τῆς ὑδροποικίας ή τῆς έγκαταλείψεως τῆς κοινῆς γνώμης δέν ὑπάρχει δι' άνδρα ἐθισμένον ζείποτε να θαυμάζῃται, καὶ όταν τὸ παίγιον αὐτὸ διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, τὰ νεῦρα έρεθίζονται, ὁ εκκέφαλος φλογίζεται, ή αυτισθησία συνταράσσεται, ή δέ νεύρωσις επέρχεται μετὰ τῶν παραδόξων αὐτῆς ἀνησυχῶν, τῶν παρσισθητιῶν αὑπιῶν, τῆς ἀπεργραπτου ὀδύνης, τῶν νοστῶν ἰδιοτροπιῶν, τῶν φαντασιωδῶν διαφθορῶν, τῶν προκαταλήψεων, τῶν έννευοσμένων εκλύσεων καὶ τῆς ἀπεχθείας δια πᾶσαν ὕγιᾳ τροφήν. Ὅθεν ήργάσθη εκεί ὀλίγον, ή δέ ὕγεια του άντε να επανορθωθῇ ἐπὶ μάλλον ήλλοιωθῇ. Τὸ μὲν πρόσωπον εἶχεν ἀδυνατίσει, τὰ χείλη εἶχον μυστηριωδῶς συσφιγθῆ καὶ εφάνιντο φυλάσσοντα μυστήρια πλήρη σαρκασμοῦ: τὸ μέτωπον ὀλίγον γεγυμνωμένον εἶχεν ἀζηθῆ, αἱ δέ ἄλλοτε ροδόχροες παρειαί ήσαν πανῶν ὡχραὶ ὑπὸ του καμάτου καὶ του περητου τῆς μεγαλοφυΐας: οί οφθαλμοί εφάνιντο μερκαίτεροι έχοντές τι ταυτοχρόνως τὸ δυναστικόν ἄπαντα δέ έν γένει τὰ εὐγενῆ καὶ ισχυρῶς έγκεχαραγμένα χαρακτηριστικὰ ἀνήγγελον έν τῷ Βεετχόθεν τὸ πάθος, τὴν ὀρμὴν καὶ τὴν νικηφόρον επετροήν. Τοιαύτη ήτο έν ὀλίγοις κατ' εκείνην τὴν έποχὴν ή φυσιογνωμία του άνδρὸς. Έν τοιαύτῃ δέ καταστάσει εύρισκόμενος, άνεψίς του τις, περὶ τῆς ἀνατροπῆς του ὅποιος ὁ Βεετχόθεν εἶχε φροντίσει ὡς ἄλλος πατήρ, καὶ ὄν δια τούτο ὑπερηγάπα, τῷ έγραψεν ότι άνεμίχθη εἰς δυσάρεστόν τινά ὑπόθεσιν, εἰς τῆς μόνη ή έν Βιέννη μετὰβαισις του θείου του δύναται να τὸν εξαγάγῃ. Ὁ Βεετχόθεν καίτοι πάσων στεροόμενος χρημάτων, απεφάσισε να μεταβῇ πίζῃ εἰς Βιέννην. Ἄλλ' έσπέραν τινά, ένὼ εἶτι απείχε πολλὰς ὥρας τῆς Βιέννης, ένυκτώθη κατ' ὀδόν καὶ ήναγκάσθη να ζητήσῃ ἄσυλον εἰς μικρὰν έξοχικήν οίκίαν, ής οί οἰκοδεσπότης τὸν εδέχθησαν φιλοφρόνως. Τὸ έσπέρας μετὰ τὸ δείπνον ὁ μὲν οἰκοδεσπότης ήνέωξε τὸ κλειδοκύμβαλον, εκαστος δέ τῶν υἱῶν του εἶλαθε μουσικόν τι ὄργανον, καὶ ἄπαντες ήρχίσαν εκτελοῦντες μουσικὴν τινά σύθεσιν, ήτις ήτο τοσοῦτον συγκινητική, ὥστε ἄπαντες οί έν τῷ οἰκῳ συνηρούσθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν ὥπως ακροασθῶσιν αὐτῆς. Η καταλαβοῦσα αὐτοὺς συγκίνησις έφάνετο μεγάλη: ἀφοῦ δέ ετελείωσε τὸ μουσικόν τεμάχιον, πάντες έμειναν ἐπὶ τινά χρόνον ήναυδοί: ὡσει εύρίσκοντο ὑπὸ μαγικὴν τινά επετροήν. Ὁ Βεετχόθεν παρῶν οὔδέν ήδύνατο τῶν διατρεχόντων να έννοήσῃ καθὸ παντελῶς κωφός. Εκινήθη ή περιέργεια αὐτοῦ καὶ εἶπε. — Φίλοι μου, θά ήνωήσατε ότι εἶμαι παντελῶς κωφός καὶ δέν δύναμαι να ἀκούσω. Δόσατέ μοι, παρακαλῶ, να ἀναγνώσω τὴν μουσικὴν, ήτις ὡς έμποιεῖ τόσοσν χαρὰν, καὶ ής δέν δύναμαι να συμμετάσχω. — Τῷ έθεσαν τὸ μουσικόν βιβλίον, ἀλλ' ὅτε εἶδεν, ότι ή σύνθεσις δι' ήν συνεκινήθησαν τοσοῦτον οί φιλοξενούντες αὐτόν ή-

το το allegretto αὐτοῦ τῆς εἰς la συμφωνίας, ἡ συγκίνησις τὸν κατέλαβεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐλειποθύμηνεν. Ἄπασα ἡ οἰκογένεια συνηθοίσατο περὶ αὐτὸν καὶ ἐξέφρασε τὴν περιέργειάν της διὰ τὴν αἰφνιδίαν λειποθυμίαν ἀφοῦ δὲ ὁ μέγας μουσουργὸς συνήλθεν εἰς ἑαυτόν, εἶπεν— εἶμαι ὁ Βεστχόβεν.— Ἄπαντες προσέκλινον σιωπηλῶς, καὶ μετὰ σεβασμοῦ ἐθεώρουν ἐκείνον, ὅστις συνέθεσε τὴν θαυμασίαν συμφωνίαν. Κατόπιν ὁ Βεστχόβεν ἐλάθη πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ ἐξετέλεσε πυρρωθῶς συνθέσεις, αἱ τὸ πρῶτον τότε κῦτοσχεδιάζον. Ἀφοῦ δὲ ἡ ὥρα παρήλθε, πάντες μετέδυσαν, ὥπως κοιμηθῶσιν, ἀλλ' εἰς τὸν Βεστχόβεν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ ὕπνος, ἐπύρεσσα ἠσθάνετο ὅτι εἶχε ἀνάγκην ἀέρος καθαροῦ ἠγέρθη, καὶ ἐξῆλθε γυμνὸς εἰς τὴν πεδιάδα. Ἦτο ἀνοιξίς, ἡ δὲ φύσις μεγαλοπρεπῆς ἀλλ' ἐκρινῆ ἑσπέρα εἶνε πάντοτε ψυχρά, μάλιστα δὲ κατ' ἐκείνην ὁ ἄνεμος ἔσειε τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, καὶ λεπτή χιών κατέπιπτεν. Ὁ Βεστχόβεν ἔμεινε πολλὴν ὥραν ἔξω, καὶ ὅτε ἐπνεήλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ἦτο παγωμένος. Προσεκάλεσαν μετὰ σπουδῆς ἰατρὸν ἐκ Βιέννης, ὅστις δυστυχῶς ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἀσθένεια αὐτοῦ εἶνε θανασιμος. Ἐνῶ δὲ ἐψυχορράγει, αἴφνης ἐφάνη ζωολογούμενος, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἠνεώχθησαν καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ὀλίγους περιστάτας φίλους τὰς ἐξῆς λέξεις περιφήμου αὐτοκράτορος: «Plaudite, amici, commedia finita est.» Οὗτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι αὐτοῦ λόγοι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκλείθησαν, τὸ στόμα διεστάλη ὀλίγον καὶ ἡ ψυχὴ ἀπέπιη ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ 26 Ἀπριλίου 1827, ὁ δὲ Βεστχόβεν ἦγεν ἡλικίαν πεντήκοντα τριῶν ἐτῶν καὶ τριῶν μηνῶν

(τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον). A. ΒΟΤΓΕΝ.

ΠΕΡΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.
(ὑπὸ JEREMY. BENTHAM).

Τὸ ἀνεκτίμητον τοῦτο ἀγαθὸν ἀποτελεῖ τὸ διακριτικὸν σημεῖον τοῦ πολιτισμοῦ· εἶνε ὅλας ἐργων τῶν νόμων. Ἄνευ νόμων οὐκ ἔστιν ἀσφάλεια· ἐπόμενος οὐδὲ ἀφρονία, οὐδ' αὐτὴ ἡ διατροφή βεβαιά. Ἡ μόνη δὲ ἰσότης ἥτις δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εἶνε ἡ τῆς ἀθλιότητος.

Ὅπως ἀρθῶς ἐκτιμηθῇ τὸ μέγα τοῦτο εὐεργέτημα τῶν νόμων, ἀρκεῖ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄφιν τὴν κατάστασιν τῶν ἀγρίων. Οὗτοι διατελοῦσιν αἰεὶ ἀγωνιζόμενοι κατὰ τοῦ λιμοῦ, ὅστις ἐνίοτε ἐξολοθρεῖ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐλόκληρα ἔθνη. Ἡ ἀντιζηλία ὡς πρὸς τοὺς πόρους τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων γεννᾷ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σκληροτάτους πολέμους· ὡσπερ δὲ τὰ ἀγριότερα τῶν θηρίων, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι καταδιώκουσι τοὺς ὁμοίους τῶν ὅπως χορτασθῶσι καταβιβρώσκοντες ἀλλήλους. Ὁ τρόμος τοῦ φρικώδους τούτου δεινοῦ ἀφανίζει μεταξὺ αὐτῶν τὰ εὐγενέστερα τῆς φύσεως αἰσθήματα. Ἐλασ, εὐρίσκεται ἐν συνδέσμῳ μετὰ τῆς ἀναίσθη-

σίας ὅταν ἀφανίζῃ τοὺς γέροντας λόγῳ ὅτι δὲν δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ διώξωσι τὴν λείαν αὐτῶν.

Ἐξουνητέα πρὸς τούτους τὰ συμβαίνοντα κατὰ τὰς περιόδους ἐκείνας, ἐν αἷς αἱ πεπολιτισμέναι κοινωνίαι σχεδὸν ἐπανερχονται εἰς κατάστασιν ἀγρίαν. Ἐνωθῶ τούτου κειρὸς τῶν πολέμων, ὅς οἱ νόμοι, οἱ τὴν ἀσφάλειαν παρέχοντες, μένωσιν, ἐν μέρει, εἰς ἀγρίαν. Πᾶσα στιγμή τῆς διαρκείας αὐτῶν παράγει μυρίας συμφορὰς· ἀνά πᾶν βῆμα ὑπερ χραττοῦσιν ἐπὶ τῆς σφαίρας, εἰς πᾶν κίνημα αὐτῶν, ὃ ὑπάρχον ὄγκος τοῦ πλοῦτου — τὸ θεμέλιον τοῦτο τῆς ἀφρονίας καὶ τῆς ἐυζωίας·— ἐλαττοῦται καὶ ἐξφανίζεται· ἡ πενιχρὰ καλύθη καὶ τὰ λαμπρὰ μέγαρα ὑπόκεινται ἐξίσου εἰς τὰς δρώσεις αὐτῶν σιγῆς δὲ ἡ ἀργὴ ἢ ἡ ἰδιοτροπία μιᾶς στιγμῆς κρηιδίδει εἰς ὀλεθρον τὴν βραδείαν παραγωγὴν ἔργου ἐνὸς αἰῶνος.

Μόνος ὁ νόμος συνεπλήρωσε πᾶν ὃ, τε τὰ φυσικὰ αἰσθήματα δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐπιτελέσωσι· μόνος ὁ νόμος ἐδυνήθη νὰ δημιουργήσῃ ὠρισμένην καὶ μόνιμον κατοχὴν, εἰς ἣν προσήκει τὸ ὄνομα τῆς ἰδιοκτησίας. Μόνος ὁ νόμος ἐδύνατο νὰ περισκεύασῃ τὸν ἄνθρωπον ὅπως ὑποτάσσεται εἰς τὸν ζυγὸν τῆς προνοίας, κατ' ἀρχὰς μὲν βαρέως φερόμενον, εἶτα δὲ εὐάρτετον καὶ ἡμερον αὐτὸς μόνος ἐδύνατο νὰ τὸν ἐνηθάρρυνῃ εἰς τὴν ἐργασίαν — περιετὴν κατὰ τὸ ἐνεστῶς, καὶ τὴν ὅποιαν δὲν πρόκειται νὰ καρπωθῆ ἢ εἰς μέλλοντα χρόνον. Ἡ οἰκονομία ἔχει τοσοῦτους ἔχθρους ὅσοι ὑπάρχουσιν ὄντοιοι, ἢ ἄνθρωποι οἵτινες θὰ ἐβούλοντο ν' ἀπολαύσει χωρὶς νὰ φιλοπονῶσι πρὸς παραγωγὴν. Ἡ ἐργασία εἶνε λίαν ἐπαχθὴς διὰ τὴν ἀνηθρῖαν· λίαν δὲ βραδεία διὰ τὴν μὴ καρτερῖαν. Ὁ Δόλος καὶ ἡ Ἀδικία συνομνύουσι κρύφα ὅπως σφετερισθῶσι τοὺς καρπούς αὐτῆς· ἡ Αὐθάδεια καὶ ἡ Ὄρσότης μηχανῶνται ν' ἀρπάσωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς βίας. Ἐντεῦθεν ἡ Κοινωνία πάντοτε ἐν δισταγμῳ, ἀείποτε ἀπειλουμένη, οὐδέποτε ἐν ἡρεμίᾳ, ζῆ ἐν μέσῳ παγίδων. Αὕτη ἐπιζητεῖ, ἐν τῷ νομοθέτῃ, ἐπαγορεύησεν ἀδικαλείπτως ὑποστηριζομένην, καὶ δύνανται ἀπαύστως ἐν ἐνεργείᾳ, ὅπως προσιπίζωσιν αὐτὴν κατὰ τοῦ συνεχῶς ἡνεγερομένου πλήθους τῶν ὑπεναντιῶν του.

Ὁ νόμος δὲν λέγει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, «*Brevia Ζου, καὶ θέλω σὲ ἀνταμείψειν*» ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, «*Brevia Ζου, καὶ, διακωλύων τὴν χεῖρα ἥτις θὰ ἐζήτῃ νὰ σοὶ τοὺς ἀφαιρέσῃ, θέλω σοὶ ἀσφαλίσαι τοὺς καρπούς τῆς ἐργασίας σου, τὴν φυσικὴν ταύτην καὶ ἐπαρκῆ ἀμοιβήν, ἢν ἀνευ ἐμοῦ οὐδὲν θὰ ἐδύνασο νὰ διαφυλάξῃς.*» Ἐν ἡ φιλεργία παράγῃ, μόνον ὁ νόμος διασώζει· ἐὰν, κατὰ τὴν πρώτην στιγμήν, ἀφείλωμεν τὰ πάντα εἰς τὴν ἐργασίαν, κατὰ τὴν δευτέραν καὶ πᾶσαν διαδοχικὴν στιγμήν, ὀφείλομεν τὰ πάντα εἰς τὸν νόμον.

Ὅπως μορφώσωμεν καθαρὰν ἰδέαν τοῦ ὅλου μεγέθους ὅπερ δέον ν' ἀπονέμηται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσφαλείας, ἀνάγκη ν' ἀναλογιθῶμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν

εἶνε, ὡσπερ τὰ κτῆνη, περιορισμένος εἰς τὰ παρόντα, εἴτε ἐν ἀπολαύσει εἴτε ἐν πιθήσει, ἀλλ' εἶνε ἐπιδικτικὸς ἡδονῆς καὶ ἄλγους διὰ τῆς προσιθῆσεως, καὶ ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ προφυλάττωμεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν παρουσῶν ζημιῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ νὰ τῷ ἐγγυώμεθα διὰ παντὸς τρόπου τὰς κτήσεις του ἐναντίον τῶν μελλουσῶν αὐτοῦ. Ἡ ἰδέα τῆς ἀσφαλείας δέον νὰ ἐπεκτείνεται αὐτῷ δὲ τῆς ὕλης ἐπόψεως ἢν ἡ φαντασία του δύναται νὰ ἀνυλογιθῇ.

Αὕτη ἡ εἰς τὸ προῶν δ.ἀθεσις, ἥτις ἐπιδρᾷ τοσοῦτον ἐπιτήμως ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, δύναται νὰ κληθῇ προσδοκία— ἕλπις τοῦ μέλλοντος. Δι' αὐτῆς γινόμεθα ἱκανοὶ νὰ διατυπώσωμεν γενικὸν σχέδιον ἀγωγῆς ὡς ἐξ αὐτῆς, αἱ διαδοχικαὶ στιγμαὶ αἴτινες ἀποτελοῦσι τὴν διαόκειαν τῆς ζωῆς, δὲν εἶνε ὡσπερ μεμονωμένη καὶ ἀνεξάρτητος πρὸ χρόνου, ἀλλὰ μέρη συνεχῆς ὅλου. Ἡ προσδοκία εἶνε ἄλυστις, ἥτις συνενεῖ τὴν προῦσαν ὑπερξίν μας καὶ τὴν μέλλουσαν, καὶ διήκει ὑπερᾶνω ἡμῶν εἰς τὰς γενεάς αἴτινες ἐπονται ἡμῖν. Τὸ αἰσθητικὸν τοῦ ἀτόμου ἐπεκτείνεται δι' ὅλων τῶς συνδέσμων τῆς ἀλύτῶς ταύτης.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀσφαλείας περιλαμβάνει τὴν τήρησιν ὅλων τούτων τῶν ἐλπίδων· κελεύει ὅτι τὰ συμβαίνοντα, ἄτε δὲ ἐξερτῶμενα ἐκ τῶν νόμων, δέον νὰ ὑπεκίωσιν εἰς τὰς προσδοκίας εἰς αἱ οἱ νόμοι ἐδωκεν γένεσιν.

Πᾶσα βλάβη ἐπερχομένη εἰς τὸ αἰσθητικὸν τοῦτο, πρὶν γὰρ κεχωρισμένον, ἰδιαίτερον κινδόν, ὅπερ δύναται νὰ κληθῇ πόνος ἀποτυχούσης προσδοκίας.

Αἱ θεωρίαι τῶν νομολόγων θὰ ὑπῆρξαν εἰς ἄκρον συγκεχυμέναί, καθότι οὐδεμίαν ἐπέστησαν ἰδικὴν προσοχὴν ἐπὶ αἰσθήματος τοσοῦτον θεμελιώδους ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἢ τῆς λέξης προσδοκία μόλις ἀπαντᾷ ἐν τῷ λέξεικῳ αὐτῶν· ὑπόθεσις μόλις ἀπαντᾷ ἐν τοῖς συγγραμμάσι αὐτῶν, θεμελιώμενη ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης. Καὶ περικολούθησαν μὲν αὐτὴν, ἀναμφιβολῶς, εἰς πολλὰς περιστάσεις, ἀλλὰ τοῦτο ἐπραξαν ἐξ ἐνστικτοῦ, οὐχὶ δὲ ὁμώμενοι ἐκ λόγου.

Οἱ νόμοι ἐν τῷ δημιουργεῖν τὴν ἰδιοκτησίαν, ἐδημιούργησαν τὸν πλοῦτον· ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν πένιαν, αὕτη δὲν εἶνε ἔργον τῶν νόμων· εἶνε ἡ ἀρχικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρωπίνου φύλου. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις ζῆ μόνον εἰς ἡμέραν, παριστᾷ ἀκριβῶς τὸν ἄνθρωπον ἐν ἀγριότητι. Ὁ ἄγριος, ὁ πτωχὸς ἐν τῇ κοινότη, ὁμοιωθῶ, οὐδὲν ἀπολαμβάνουσιν ἀνευ ἐπιπόνου ἐργασίας· ἀλλ' ἐν ἀνημέρῳ καταστάσει τί ἐδύνατο· ἐκείνος ν' ἀποκτήσῃ ἂν μὴ διὰ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου του; Δὲν ἔχει ἡ θῆρα τοῦ μόχθου τῆς, ἢ ἀλίεια τοὺς κινδύνους τῆς, ὁ πόλεμος τὰς ἀβεβαιότητας αὐτοῦ; Ἄν δὲ ὁ ἄνθρωπος φαίνεται ἀγαπᾶν τὸν παράβολον τοῦτον βίον — ἐὰν κέρηται ἐνστικτοῦ ἀπληστοῦ τῶν τοιοῦτων κινδύων— ἐὰν ὁ ἄγριος ἀλλάσσῃ ἐν ταῖς τέρψεσιν δικηρίας τοσοῦτον ὑπερτίμως ἀγορασθείσης — ἔπρεπε διὰ πάντα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οὗτος εἶνε εὐτυχέστερος

τῶν ἡμετέρων ἐπὶ ἡμερομισθίῳ ἔργατῶν; Οὐχὶ ἡ ἐργασία τούτων εἶνε μὲν μάλλον μονότονος, ἀλλ' ἡ ἀμοιβὴ εἶνε βεβαιότερα· ὁ κληρὸς τῆς γυναικὸς εἶνε κομιστώτερος, ἡ παιδικὴ καὶ ἡ γερωνικὴ ἡλικία ἔχουσι περισσότερους πόρους· τὰ εἶδη πολλαπλασιάζονται εἰς ἀναλογίαν χιλιάκις μείζονα, τοῦτο δὲ μόνον ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ ποῦ ἴσταται ἡ ὑπεροχὴ τῆς εὐδαιμονίας. Ἐντεῦθεν οἱ νόμοι, ἐν τῷ δημιουργεῖν τὴν ἰδιοκτησίαν, ὑπῆρξαν εὐεργετικοὶ πρὸς ἐκείνους οἵτινες μένουσιν ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν πείρῃ. Μετέχουσιν οὗτοι μάλλον ἢ ἦσαν, τῶν τέρψεων, τῶν ὀφελείων καὶ τῆς εὐπορίας τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν· ἡ βιομηχανία καὶ ἡ φιλοσοφία εὐτάτω τού; τάσει μεταξὺ τῶν μνηστήρων τῆς τύχης ἀπολαύουσι τῶν ἡδονῶν τῆς κτήσεως· ἡ ἔλπις ἀναμίσγνυται ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῶν. Αὕτη ἡ ἀσφάλεια, ἢν ὁ νόμος παρέχει αὐτοῖς, εἶνε ἰσως μικρὰς σπουδαιότητος; Οἱ ἐκ τῶν ἄνω θεώμενοι τὰς κατωτέρας τάξεις βλέπουσι πάντα τὰ ἀντικείμενα μικρότερα ἢ ὅσον πρᾶγματι εἶνε· ἀλλ' ἀπὸ τῆς βίαςως τῆς πυρκαϊδος εἶνε ἡ κορυφὴ ἥτις γίνεται ἐξ ὑπακομῆς ἀφαντος. Πλὴν ἐκεῖνοι οὐκ ἔχον μόνον δὲν ποιοῦσι τὰς παραθέσεις ταύτας, ἀλλ' οὐδὲ ὀνειροπολοῦσιν αὐτάς· δὲν ταλαιπωροῦνται λογιζόμενοι τὰ ἀδύνατα· εἰς τρόπον ὅτι, καλῶς σταθμισομένων πάντων τῶν πραγμάτων, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ προστασία τῶν νόμων συντελεῖ ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς καλύψης, ὅσον εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν μεγάρων. — Εἶνε δὲ παράδοξον ἔτι συγγραφῆς τόσῳ νομοθετῆ, ὡς ὁ Βικκαρίας, δι' ἡχορίσθη, ἐν πονήματι ὑπαγορευθέντι ὑπὸ τῆς ὑγιεινέρας φιλοσοφίας, ἀμφισβήτησιν ἀνατρεπτικὴν τῆς κοινωνικῆς τάξεως. Τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας, λέγει οὗτος, εἶνε φοβερόν δικαίωμα, πιθανὸν δὲ νὰ μὴ ἦνε οὔτε ἀναγκασίον. Ἐπὶ τοῦ δικαίωματος τούτου νόμοι τυραννικοὶ καὶ αἰμακτορῆ ἐθεμελιώθησαν. Κατεχράσθησαν αὐτοῦ φοβερώτατα· ἀλλὰ τὸ δικαίωμα κατ' ἐαυτὸν περιτᾶ μόνον ἰδέας εὐκαθείας, ἀφρονίας καὶ ἀσφαλείας. — Εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ δικαίωμα ὅπερ κατίσχυσε τῆς φυσικῆς ἀπεχθείας πρὸς τὴν ἐργασίαν — ὅπερ ἐχαρίσατο εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ κράτος τῆς γῆς — ὅπερ ἐδήγησε τὰ ἔθνη εἰς τὸ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς πλανητικὰς αὐτῶν ἔξεις — ὅπερ ἐδημιούργησε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν. Τὸ καρποῦσθαι ἐν τάχει, τὸ καρποῦσθαι ἀτιμωρητῆ — τοῦτο εἶνε ὁ κοινὸς τοῦ ἀνθρώπου πάθος· ἰδοὺ ἡ ἔρεσις ἢ φοβερὰ, καθότι ὀπλιζέει πάντας τοὺς μὴδὲν κατέχοντας ἐναντίον ἐκείνων οἵτινες κατέχουσιν τι. Ἄλλ' ὁ νόμος, ὅστις καταστέλλει τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, εἶνε ὁ λαμπρότερος θείημος ἐν τῇ ἀνθρωπίνῳ ἔρατῳ ἐφ' ἑαυτῆς.

Ἐὰν ἀπειλίξω τοῦ ν' ἀπολαμβάνω τοὺς καρπούς τῶν κόπων μου, θέλω μόνον σκέπτεσθαι νὰ ζῶ εἰς ἡμέραν· δὲν θέλω ἐπιχειρήσει ἐργασίας αἴτινες θὰ ὀφίλου μόνον τοὺς ἐχθροὺς μου. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, ὅπως ὅ

πάρρη εργασία, δὲν εἶνε ἐπαρκὴς ἢ θέλησις — ἀνάγκη ἐργασίαι. Ἐνῶ δὲ γίνεται περὶ τούτων πρόνοια, ἢ διατροφή εἶνε ἀναγκαῖα. Μία μόνη βλάβη δύναται νὰ με καταστήσῃ ἀνικανὸν πρὸς ἐνέργειαν, χωρὶς νὰ με στερήσῃ τῆς πρὸς τὴν ἐργασίαν διαθέσεως — χωρὶς νὰ παραλύσῃ τὴν θέλησίν μου.

Πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἀπαιτεῖται ἡ ἐνωσις τῆς δυνάμεως καὶ τῆς θελήσεως. Καὶ ἡ μὲν θέλησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προτροπῆς—ἡ δὲ δύναμις ἐκ τῶν μέσων. Τὰ μέσα ταῦτα καλοῦνται, κατὰ τὴν γλώσσαν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, κεφάλαιον παραγωγικόν. Ὡς πρὸς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, τὸ κεφάλαιον αὐτοῦ δύναται νὰ καταστραφῇ, χωρὶς ἢ φιλεργὸς αὐτοῦ διάθεσις νὰ ἐκλείψῃ, οὕτε κὰν νὰ ἐξασθενήσῃ. Καθόσον ἀφορᾷ εἰς ἓν ἔθνος, ἢ καταστροφή τοῦ παραγωγικοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου εἶνε ἀδύνατος; ἄλλως τε, πολὺ πρὶν ἢ τὸ ἀπαισιον τοῦτο τέμα ἐπέλθῃ, τὸ κακὸν θὰ ἀφικνεῖτο ἐπὶ τῆς θελήσεως; τὸ δὲ τῆς φιλεργίας πνεῦμα θὰ ἐπιπτεν ὑπὸ φοβερὸν μαρτυρὸν ἐν μέσῳ τῶν φυσικῶν πόρων τῶν παρεχομένων ὑπὸ πλουσίου καὶ εὐφρόου ἐδάφους.

Ἡ θέλησις ὁμῶς ἐμποιεῖται ὑπὸ τσοοῦτων παρεμφεγμάτων, ὥστε ἀνιέχει κατὰ πολλῶν ἀθυμιῶν καὶ ζημιῶν παροδικῆ τις συμφορὰ, ὅσω μεγάλη καὶ ἂν ᾖ, δὲν ἐξερᾶται τὸ πνεῦμα τῆς βιομηχανίας. Εἶδομεν ὅτι τοῦτο ἀναγεννᾶται μετὰ καταστρεπτικῶν πολέμων, πτωχύναντας τὰ ἔθνη καθὼς ἢ εὐρωστὸς ὄρες, ἥτις ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἐπανορθοῦ τὰς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐπιρριφθείσας αὐτῆς ζημίας, καὶ καλύπτει ἐαυτὴν διὰ νέων κλάδων. Ὁπω; ἢ βιομηχανία περιπέση εἰς πλήρη ἀπονέκρωσιν οὐδὲν ἄλλο ἐπιτηδειότερον ἢ τὸ ἐργὸν μόνιμου ἐνδημικῆς αἰτίας τῆς τυραννικῆς, φερεῖ εἶπεῖν, κυβερνήσεως, τῆς κακῆς νομοθεσίας, τῆς μὴ ἀνεξίθρησκείας ἥτις ἀπώθει τοὺς ἀθρώπους ἀπ' ἀλλήλων, ἢ τῆς μικρολόγου δεισιδαιμονίας ἥτις καταπλήσσει αὐτοῦς.

Ἡ πρώτη πράξις τῆς βίας θέλει ἐμποήσῃ βαθμὸν τινὰ ταρχῆς—ἤδη δειλοὶ τινες νέες εἶσιν ἀποτεταρρυμένοι τὸ δεύτερον ἀδίκημα, ταρχῆς δευτέρονονον τὸ πρῶτον, θέλει διαχύσει σπουδαιότερον φέβον. Οἱ φρονιμώτεροι θέλουσιν ἀρχίσει περιστέλλοντες τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῶν, βαθμηδὸν δὲ θέλουσιν ἐγκαταλείψῃ στᾶιδιον ἀθεδβιον. Ὁσω αἱ προσβολαὶ αὐταὶ ἐπνεαλαμβάωνται, τὸ δὲ σύστημα τῆς καταπίσεως περιβάλλεται χαρακτηρισθῶν συνήθη, τὸσω ἢ ἀθυμίας αὐξάνει· οἱ ἀπερχόμενοι δὲν ἀντικαθίστανται οἱ μένοτες, περιπίπτουσιν εἰς κατάστασιν παραλύσεως. Ἰδοὺ πῶς, μετὰ τινὰ χρόνον, τὸ πεδίον τῆς φιλοπονίας, κατακοπόμενον ὑπὸ θυελλῶν, καθίσταται ἐπὶ τέλους ἐρημία.

Ἡ Μικρὰ Ἀσίη, ἡ Ἑλλάς, ἡ Αἴγυπτος, αἱ ἀκαλλιέργητοι τῆς Ἀφρικῆς χώραι, αἵτινες, ἀνοήτου τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, ἦσαν τὸσω πλούσιαι ἐν γεωργία, ἐμπορίῳ καὶ πληθυσμῶ, τί ἀπέβησαν ὑπὸ τὴν δεσποτεικῶν τοῦ Τούρκου; Τὰ μέγαρα μετεβλήθησαν εἰς

καλύβας, αἱ δὲ πόλεις εἰς κόμας; ἢ κυβερνήσις αὐτῆς, μισπητὴ εἰς πάντα λογικὸν ἄνθρωπον, οὐποτε ἐνόησεν ὅτι ἔκ κράτος οὐδέποτε δύναται νὰ καταστῇ πλοῦσιον εἰμὴ δι' ἀπαραβιάστου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν. Ἐκείνητο δύο μόνον ἀπόρητα πρὸς τὸ κυβερνεῖν—τὸ νὰ ἐκμύξῃ καὶ ἀποθηριότῃς ὑπκκοὺς τῆς. Τούτου ἕνεκα, αἱ ὠραιότεραι χώραι τῆς οἰκουμένης, ἀνάστατοι, ἄγονοι ἢ σχεδὸν ἐγκαταλειμμένοι, μόλις δύναται ν' ἀναγνωρισθῶσιν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν βαρβάρων αὐτῶν κατακτητῶν. Διότι τὰ δεινὰ ταῦτα οὐδαμῶς ἀποδοτέξ εἰς μακρὰν ἀπεχούσας αἰτίας· οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, αἱ εἰσβολαὶ καὶ αἱ μάστιγες τῆς φύσεως—ταῦτα ἐδύνατο νὰ καταναλώσωσι τὸν πλοῦτον, νὰ φυγαδίσωσι τὰς τέχνας καὶ καταβροχθήσωσι τὰς πόλεις; ἄλλ' οὐ λίμένες οἷτινες προσεχύθησαν θὰ ἡνοίγοντο πάλιν, αἱ συγκοινωναὶ θὰ ἀποκαθίσταντο, αἱ ἐργασίαι θὰ ἀνεβίουσιν, αἱ πόλεις θὰ ἀνεκρίζοντο, πᾶσαι δὲ αὐταὶ αἱ φθοραὶ ἑκπικτιον ἢ βράδιον θὰ ἐπανορθοῦντο, ἐάν οἱ ἄνθρωποι ἐξηκολοῦθουν μένοτες ἄνθρωποι. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω ἐν ταῖς ταλαῖνας ἐκείναις ἐπαρχίαις; ἢ ἀπειλισία, τὸ βραδὺ μὲν ἀλλ' ἄλγθρον ἀποτελέσμα πολυχρόνιου ἐπισφαλοῦς καταστάσεως, κατέβαλε πᾶσαν ἐνεργὸν δύναμιν τῶν πνευμάτων αὐτῶν. (*)

Ἐάν ἐρευνησωμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ μιάσματος τούτου, θέλομεν ἴδει, ὅτι τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἀποτελέσματα προσέβαλον τὰς εὐπορωτέρας τῆς κοινωνίας μερίδας. Ὁ πλοῦτος ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τῆς διαρπα-

(*) Τὸ μεταφρασζόμενον τοῦτο ἀπόσπασμα, ἐλήφθη ἐκ τοῦ πονήματος «Ἀρχαὶ τοῦ Πολιτικοῦ κώδικος», ὑπὸ Jeremy Bentham, ὅστις ὑπῆρξεν, ὑπὸ πολλὰς ἐπιπέσεις, εἰς τῶν μᾶλα διακεκριμένων ἀνδρῶν τῆς βασιλείας Γεωργίου Γ', γεννηθεὶς τῷ 1747 καὶ ἀποβιώσας τῷ 1832. Διέπρεψε κυρίως ὡς ἐξεργασζόμενος καὶ ἀριστος φιλοσοφικὸς συγγραφεύς. Ὅτε συνέθετε τὸ περὶ τοῦ ὀ λῳγος πῶνημα, δὲν εἶχε βεβῳλιως ὑπὸ τὰ ὄμματα εἰμὴ Ἑλλάδος πάντως δούλην, τεταπεινωμένην καὶ ἐλευσινήν ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ τουρκικοῦ δεσποτισμοῦ ὅστινος μετὰ τσαυτῆς εὐθουκρίας καὶ σαφηνείας ἀπεικονίζει τὸν ἀπαισιον χαρακτῆρα. Ἀνομῶς ὁ ἐπιφανὴς ἀγγλος ἐξε καὶ συνέγραψε σήμερον, τὴν ἀμφιβάλει ὅτι καὶ ἡ ἐλευθερωμένη αὐτῆ, γωνία τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ἡ τῆς ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου σχετικῶς ἐπιτελεσθείσας προόδου, ἐπὶ τὸν καθόλου πολιτισμὸν οὐδεὶς δίκαιος παρατηρητῆς δύναται ν' ἀρνηθῇ, δὲν θὰ καθίστατο ἀντικείμενον τῆς μελέτης αὐτοῦ, καὶ δὲν θὰ παρεχεν αὐτῶ ὕλην οὐχὶ μικροῦ ἀξίον πρὸς μίαν ἐπι ἀντιπαραβολὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του; Ἀλλ' ἡ παρακύριος ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς ὅτι καίτοι ἡ πνοὴ τῆς βαρβαριότητος ἐμαρῶνε πολλὰκι τοὺς κορποὺ; τοῦ δένδρου τοῦ πολιτισμοῦ, οὐδέποτε ὁμῶς ἴσχυσε καὶ νὰ καταρρίψῃ τὸν κορμῶν ἢ ν' ἀποζητῶν τὰς ρίζας του; τοῦ ἀνακτιῶν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἀκαταλόητου πολυκλάδου ἀναπλαστέσεως τούτου ἐπρουβήθησαν καὶ διεβόθησαν πάλιν τὰ σπέρματα τῆς προόδου καὶ τῶν φώτων ἐκεῖ ὅπου ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐπεκράτησε τὸ σκοτὸς καὶ ἡ ἀμάθεια. Ἰδοὺ δὲ ὅτι ἐν τῶ διεξαγομένῳ ἐν Ἀνατολῇ ἀγῶνι ἡ ἀγγρῶς τοῦ πολιτισμοῦ δύναμις ἐκ νέου μοιθοῦσα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γενεῶ; ἰσοὺ οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν ἐκείνων, μετὰ πῆσαν τσοοῦτω πολυχρόνιου, ἀπευδόντες ἵνα ἀνακύψωσιν ἐκ τοῦ τάφου ζωόδου, δουλείας ὅπως ἀναπνεύσωσιν ἐν ἀσφαλεῖ ὑπάρξεω; τὴν ἀληθῆ τῆς ἑλευθερίας αἶσαν καὶ ἀναλάβωσι τὴν ἀνασταλείαν πορείαν τοῦ ἐνγενοῦ; αὐτῶν προορισμοῦ.

γῆς. Ἡ περισσότης ἠφάνιζετο μικρὸν κατὰ μικρὸν, καὶ ἕμοις ἐν μέσῳ τοποῦτων προσκομμάτων δέον νὰ γίνηται πρόνοια περὶ τῶν ἀπολύτων ἀναγκῶν ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ζῇ; ἄλλ' ὅταν οὗτος περιορίσῃ τὴν σπουδὴν αὐτοῦ εἰς τὰ περὶ τὴν ἀπλὴν ὑπαρξίν, τὸ κράτος τήκεται, καὶ ἡ λαμπὰς τῆς βιομηχανίας δὲν παρέχει ἢ ὀλίγους θνήσκοντας σπιθηρας. Πρὸς τούτοις, ἡ ἀφθονία οὐδέποτε διατελεῖ τὸσω κερωρισμένη τῆς ζωαρκειίας ὥστε ἡ μὲν νὰ βλάπτηται ἀνευ κινδυνώδους προσβολῆς κατὰ τῆς δέ; ἐνῶ τινες ἀποστεροῦνται μόνον τοῦ περισσεύματος, ἕτεροι ἀποστεροῦνται τῶν ἀναγκαίων. Ὡς ἐκ τοῦ εἰς ἄκρον περιπλόκου συστήματος τῶν οἰκονομιῶν σχέσεων, ὁ πλοῦτος ἐνὸς μέρους τῶν πολιτῶν, εἶνε ἀναλλοιώτως, ἡ πηγὴ ἐξ ἧς μερὶς πολυαριθμοτέρα πορίζεται τὴν διατροφήν αὐτῆς.

Ἀλλ' ἐτέραν καὶ μᾶλλον φειδράν εἰκόνα δυνάμεθα ν' ἀναζητήσωμεν, οὐχὶ δὲ ἦσσαν διδακτικὴν, τῆς προόδου τῆς ἀσφαλείας, καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἥτις εἶνε ὁ ἀχώριστος αὐτῆς σύντροφος. Ἡ βόρειος Ἀμερικὴ παρέχει τὴν ἐναργεστῆραν ἀντίθεσιν τῶν δύο τούτων καταστάσεων ἢ ἀγρία φύσις κείται ἐκεῖσε πκρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἑσωτερικὸν τῆς ἀπεράντου ταύτης χώρας παρισχ μόνον φρικτὴν ἐρημίαν ἀδιάβατα δάση, γαίαι ἄγονοι, ὕδατα λιμναῖα, βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις, ἰοβόλα ἐρπετά.—Τοιαύτη εἶνε ἡ γῆ ἀφιμεμένη εἰς ἐαυτὴν. Τὰ βάρβαρα νομαδικὰ ἔθνη αἵτινα διαπερῶσι τὰς ἐρήμους ταύτας, ἀνευ ὀρισμένης διαμονῆς, αἰεποτε ἐπποχολημένα εἰς τὴν ἐπιδιώξιν τῆς λείας αὐτῶν καὶ πάντοτε ἐμπλεα ἀδιαλλάκτου ἀντιζηλίας, μόνον συναντῶνται, ὅπως προσβαλλῶσι καὶ ἐξολοθρευσωσιν ἄλλυλα εἰς τῶν ὅτων ὥστε τὰ ἀγρία ζῶα δὲν εἶνε τὸσω ἐπικίνδυνα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅσω αὐτοὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὄριων τῶν ἐρημιῶν τούτων, ὅποιον διάφορον θέμα παρίσταται εἰς τοὺς ὀρθαλομῶς! Ἡθελέ τις σχεδὸν πιστεύσει, ὅτι εἶδεν ἐν μὲ ἀπόψει τὰ δύο κράτη τοῦ ἀγχθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.—Τὰ δάση παρέσχον χωρὸν εἰς γεωργημένα πεδία τὰ ἔλη ἀπεξητῶν ἦσαν, τὸ ἔδαφος κατέστη ἐμπεδον καλύπτεται ὑπὸ λειμῶνων, νομῶν, οἰκείων ζῶων, τερπνῶν καὶ ὕγιῶν διαμονῶν· πόλεις ἀνηγέρθησαν ἐπὶ κανονικῶν σχεδίων, εὐρεῖαι ὁδοὶ δίκαιες μεταξὺ αὐτῶν τὰ πάντα δεκνύουσιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐπιζητοῦσι τὰ μέσα ὅπως πλησιάζωσιν ἀλλήλοις; οὔτε φοβούνται πῆσον, οὔτε διώκονται ἀλληλοκτονούντες. Οἱ λιμένες εἰσὶ πλήρεις πλοίων, δεχομένων πάντα τὰ προϊόντα τῆς γῆς καὶ χρησιμευόντων πρὸς ἀνταλλαγὴν τοῦ πλοῦτου αὐτῆς. Ἀντριθμητον πῆθος, ζῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀφθονίᾳ διὰ τῶν καρπῶν τῶν κόπων του, διεδέχθη τὰ ἔθνη τῶν Ἰσρατῶν, αἵτινα πάντοτε διεμάχοντο μεταξὺ πολέμου καὶ λιμοῦ. Τίς ὁ παραγωγὸν τὰ θαυμάσια ταῦτα; Τίς ὁ ἀνακαινίσας τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς; Τίς ὁ παρασχὼν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ κράτος ἐπὶ κεκαλλωπισμένης, πολυφόρου καὶ τετελειωμένης φύσεως; Τὸ εὐμενὲς πνεῦμα εἶνε ἡ ἀ σ φ α λ ε ἱ α. Ἡ ἀσφάλεια ἀπ-

εργάσατο τὴν μεγάλην ταύτην μεταμόρφωσιν. Πῶσον ταχεται ὑπῆρξαν αἱ ἐργασίαι τῆς! Μόλις παρήλθον δύο αἰῶνες; ἀφ' ἧς ὁ Οὐλλλιέλμος Penn ἀφίχθη εἰς τὰς ἀγρίας ταύτας ἐρημίας μετ' ἀποικίας ὀληθινῶν κατακτητῶν; διότι οὗτοι ὑπῆρξαν ἄνθρωποι εἰρηνοφιλοὶ, οἷτινες δὲν ἐρρύπανον τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν δια τῆς βίας, καὶ οἷτινες ἐγένοντο σεβαστοὶ διὰ πράξεων φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης. Α. Φ.

Ο ΑΠΟΛΩΛΩΣ ΒΙΟΣ

ὑπὸ ΕΡΜΑΝΝΟΥ ΛΟΥΝΤΖΗ

(συν ὄρα φύλ δ')

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἡ Πανωχίς.

Ἦτο μία τῶν μεστῶν ἀνίας ἐκείνων ὄρων, αἵτινες φαίνονται περιτταὶ εἰς τὴν ζωὴν ὄραι μαῦραι, ἀθλιότητος, δυστυχίας, καὶ στεῖραι παντὸς ἀγαθοῦ αἰσθηματος, ὅτε ἀηδιάζοντες πᾶν ἔργον, καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάπαυσις μᾶς ἐνοχλεῖ, κατῆφαι; δὲ καὶ ἐπαχθεὶς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, αἰσθανόμεθα σχηματιζομένην ἐν τῇ ψυχῇ μας, ὄν τῶ χειρίστω ἔρωτι, τὴν σκωρίαν τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν χαυνότητος καὶ ἀτονίας εἶχε περιπέσει ὁ Εὐγένιος, ὅστις κατατρύχομενος ὑπὸ τῆς ἐπιρρησίας τῆς καταχθονίου ταύτης ὄρας, ἴστατο μόνος καὶ κατὰκλειστος εἰς τὸ δωμάτιόν τοῦ ἀνακυκλῶν κατὰ διάνοιαν τετριμμένους καὶ ἐσχεῖ ἀνεπαρῶς λογισμοῦ. Δὲν ἠκούετο ἄλλο τι, εἰμὴ τὸ ἔρρυθμον ταλάνιευμα ἐκκρεμοῦς τινος ὄρολογίου ἀνηρητημένου ἐπὶ τοῦ τοίχου, εἰς τοῦ ὀποίου τὸν ὄκληρον ἦχον ἀνεμιγνύετο ἐκάστοτε ὁ τρυγμὸς τῶν ἐν τῇ θερμάστρᾳ ἡμισθῆστων δαυλῶν, ἐνῶ ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς θρυαλλίδος κιτρινωποῦ κρῖου, ὅπερ ἀναλυόμενον ἐσχεζεν ἐπὶ τοῦ κροπνηγίου, ἐφαίνετο κοκκινίζων παχύς τις μήκης, ὅστις διέχυε πέριξ μελαγχολικὸν καὶ ἀσθενὲς φῶς. Ὁ νοῦς τοῦ νεανίου ἦτο ἐστραμμένος πρὸς τὴν Ἀδελίαν, ἀλλ' ἐνῶ ἀνεμιμνήσκετο αὐτὴν, δισταγμοὶ γεννῶντες δυσπιστίαν καὶ ἀποθάρρυνσιν, ἐκυρίευον αὐτόν. Ἐάν ἄλλως τε ἐπειράτο νὰ ἀναμνησθῇ τῶν γνώσεων, αἱ διὰ μακρῶν σπουδῶν ἐκτήσατο, ἐβυθίζετο εἰς ἀπορίας μεζοντας καὶ ἀνεπιλύτους, ὥστε μὴ δύναμενος οὐδαμῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ψυχὴν του, ἤσθάνετο ἐαυτὸν ταλαιπωρούμενον ὑπὸ ἀφορήτου βρυθυμίας.

Ἐν τούτοις, μεταξὺ τῆς κραυγῆς καὶ τῶν ἡδονῶν τῆς ἀποκρέω, μέγα μέρος τῶν πολιτῶν μένοτες ἀγρυπνοὶ τὴν νύκτα ἐκείνην, σπείδουσι νὰ πολιορκήσωσι κατὰ στίφη τὰς εἰσόδους τοῦ κυριωτέρου θεάτρου, ὅπου ὁ Εὐγένιος παλαίει διὰ τῶν ἀγκλώνων, ὅπως εἰσελήθῃ, διότι ὁ πόθος τῆς μακαρίας θεᾶς τῆς Ἀδελίνης εἶχεν ἀποσεῖσει μακρὰν αὐτοῦ τοῦ; στρυγοῦ; διαλογισμοῦ; καὶ ἐπεθύμει εἰπερ ποτε νὰ ἴδῃ τὴν περι-

λημένη μορφήν, εἰς μέρος, ἔνθα ἡ καλλονὴ φαίνεται ἐπαγωγότερα, καὶ ὁ ἔρωσ γλυκύτερος.

Ἡ εὐρεῖα οἰκοδομῆ, θαυμασίως πεφωταγωγημένη, σιλλβεῖ ὡς ἐν λαμπρᾷ ἡμέρᾳ, ἀλλ' ὁ κρότος τῶν ποδῶν τοῦ συνελθόντος αὐτόθι ὄχλου, ἀνωσοῖ τοιοῦτον κέρος κονιορτοῦ, ὥστε κατισχύει νὰ ἐπισκοτίσῃ τὴν ζωπρατάτην λαμψίν τῶν ἀπειρηθῶν κηρίων.

Μεταξὺ τῶν γυναικῶν ὅσας βλέπει παρατεταγμένας ἐν ποικίλοις καὶ ἀλλοκότοις ἱματισμοῖς, ὡς εἰ ἤθελον νὰ ἐπιδειχθῶσιν, εἴτε εἰς τὰ θεωρεῖν, εἴτε χορεύουσαι ἐν τῇ πλατείᾳ, μὴ διακρίνων ὁ Εὐγένιος τὴν ἐπιζητούμενην Ἀδερίνῃν, ἄθυμος καὶ περιτλήξας περφέρει τῆς κίκεϊσ τὸ βλέμμα, καὶ ὅσοι πλειότεροι προσωπιδοφόροι παρουσιάζονται ἐνώπιόν του, τοσοῦτον διακαέστερον αἰσθάνεται τὸν πόθον τῆς μόνης ἐκείνης καὶ ἐνιάζει, ἥτις μεταξὺ τῶν ἐπιχρύσων νεφελῶν τῆς ἐρώσεως φαντασίας του, τῷ φαίνεται ἀνωτέρα πάσης ἄλλης κατὰ τὴν κομψότητα καὶ καλλονὴν. Ἐνῶν ἐξυκολουθεῖ θεωρῶν, ἐπὶ τοσοῦτον ὠθεῖται ὑπὸ τοῦ αὔξαντος κύματος τῶν ἀνθρώπων πότε πρὸς τὴ πρόσω, πότε πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥστε ἀγνοεῖ πλέον τί τὸ προκτεόν, καὶ συμπαρᾶσῦρεται ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ συμπιέζοντος καὶ συνθλίβοντος αὐτόν. Τέλος καταπλαγεῖς ἐκ τῶν συριγμῶν, τῶν κορυγῶν καὶ τῶν ἀπλέτων γελῶτων, οἵτινες κατασπαράττουσι τὰ ὠτά του, κατορθώνει νὰ ὑπεκφύγῃ ἐκ τοῦ στροβίλου, καὶ περιεσθύνει μετὰ βίας εἰς γωνίαν τινὰ ὅπου τὸ πλήθος ἦτο ὀλιγώτερον πυκνόν, βλέπει εἰς τὴ θεωρεῖον τὴν Ἀδερίνῃν. Στεναγμῶς ἀναθρώσκει ἐκ τοῦ στήθους του, ὡς ἀνθρώπου ἀναπαυομένου μετὰ μακρὸν κόπον, ἢ καρδίᾳ του πάλλει βιαίως, στρέφας δὲ πρὸς αὐτὴν τὸ βλέμμα δὲν δύναται ποσῶ νὰ τὸ ἀποσπάσῃ, ὡς νὰ ἐνόμιζεν ἀπεπνῶρθωτον ἀπώλειαν τὴν παρέλευσιν μιᾶς στιγμῆς χωρὶς νὰ τὴν ἴδῃ. Πράγματι οὐδέποτε αὕτη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του πρέστη ὀρσιότερα, οὐδὲ κεκοσμημένη ὑπὸ πλειοτέρων χηρίτων, τῶν ἑσων ἀψήστραπτε κατὰ τὴν ἐσπεράν ἐκείνην, ὥστε ἀτενίζων αὐτὴν ἐσεμνύετο μυχίως καθὸ εὐτυχῆς κητήτωρ τοιοῦτου ἐπιφθόνου θησαυροῦ.

Νεανίσχοι ἐν τοῦτοις περίκομποι καὶ μυροδόλοι, ἔρχονται καὶ ἀπερχονται ἐκ τοῦ θεωρείου, ἀνταλλάσσοντες ὑπομειδιήματα καὶ χαῦνα βλέμματα μετὰ τῆς νεάνιδος, ἥτις εἰς τοιαύτην ἄκίλλαν θρύψων καὶ μορφασμῶν, γινώσκει κάλλιστα νὰ ἀναδείκνυται δεσπόζουσα τοῦ ἐκτεθηλυμένου ἐκείνου σμήνους τῶν γυναικάρων καὶ ἐρωτομανῶν. Καίτοι δὲ εἰς τοὺς λόγους καὶ τοῦ ἀκτισμοῦ ἀπάντων προτρέφει εὐμενῶς τὰ ὠτά καὶ φαίνεται φαιδρωπῶς, στρέφεται οὐχ ἥττον μετ' ἐπιτετηδευμένης προτιμήσεως πρὸς τινά, ὅστις ἀντὶ νὰ ὑπερῆξαι τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν νεότητα ἢ καλλονὴν, ὑπερέβαιεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ηλικίαν, καὶ τοσοῦτον φαίνεται χωματόχρους, ὥστε ὄν δὲν ἐξῆλθε μόλις τοῦ τάφου, πείθει τουλάχιστον ὅτι ὀλίγον ἀπέχει αὐτοῦ. Ἀγνοεῖ ἐπιθυμία ἐναζώωρεται τοῦ τελευταίου σπινθήρος τῶν

ὀφθαλμῶν του, εἰςθεσμένῶν ἐκ τῶν παρελθούτων καταχρήσεων, αἵτινες ἐπὶ τοῦ κατώχρου καὶ πελιδνοῦ προσωποῦ του ἐνεκόλπιζον βλαθῆος τὴν σφραγίδα των.

Ὁμοίᾳ πρὸς τὴν ἀγανάκτησιν ἐκείνην, ἣν θὶ ἠθῆναιτο ζωγράφος ἐὰν, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐμόχθηται ὅπως τελειοποιήσῃ ὠρσιότατην εἰκόνα, εἶδεν αὐτὴν ἀφροπαζομένην ἐκ τῶν χειρῶν του ὑπὸ βριζύσου τινὸς καὶ ἀπειροκάλου ἀνδρῶς, ὅστις δρᾷ τὸν τὸν χρωστήρα ἤρχισε νὰ τὴν καταρπύωνη καὶ ὀλόκληρον νὰ τὴν κατασπέρῃ ἰσως μάλιστα μεγαλειότερα θλίψις ἐφραμάκευ τὴν καρδίαν τοῦ Εὐγενίου, βλέποντος ἐξφανιζόμενον τὸ ἐπιζυγῶν καὶ ἀγγελόμορπον πρόσωπον, ὅπερ ὁ ἔρωσ τῷ εἶχεν ἀπεικονίσει διὰ τοσοῦτων ὠρσιῶν χρωμάτων. Συστρεφόμενος ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἥτις κοχλάζει ἐντὸς αὐτοῦ, τρίζων τοῦ, ὀδόντας καὶ φοιμάσων ὡς κτήνης πτοσθῆν, διανοεῖται νὰ ἀναχωρήσῃ, ἀλλᾶ... Ἰδὲ τὸν νεύριον—λέγει προσωπιδοφόρος τις πρὸς ἄλλην τινὰ συνοδεύουσαν αὐτήν, ταῦτα δὲ λέγουσα, καὶ δακτυλοδικτυῶσα τὸ θεωρεῖον τῆς Ἀδερίνης, ἀμφότεροι διταχίζουσι τὸ πλήθος, καὶ γίνονται ἄρρητοι ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Εὐγενίου.—Τὸν νεύριον;—ἀνακράζει ἐκπληκτος ὁ νεανίας ἀπυδιώκων ἀλγεινὴν ὑπόνοιαν.

Ἐξέρχεται, βηματίζει ἐπὶ βροχὴν διὰ τῶν κενῶν διαδρόμων τοῦ θεάτρου, ἀλλὰ ταχέως φύγει ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου τῆς χαρᾶς καὶ εὐθυμίας, οὐτινος ἢ θέα οὐδὲως συμβιβάζεται πρὸς τὸ ἄλγος του. Ἐξεληθὼν ἐκ τῆς καμίνου ἐκείνης εἰς τὸ ὑπαιθρον, αἰσθάνεται ῥίγος καθ' ὅλον τὸ σῶμα του, καὶ εἴτε τὸ ψῦχος ἦτο πραγματικῶς ὀσμυ, εἴτε οἱ σφοδροὶ σπασμοὶ εἶχον συγκεντρῶσαι ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν ζωικὴν θερμότητα, νομίζει ὅτι λεπτὸς πάγος εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων του ἀποναρκῶν καὶ ριγῶν αὐτά. Οὐ μακρὰν τῷ θεάτρου ἦτο οἰκία τις, εἰς ἣν συνείθιζε νὰ φοιτᾷ εἰς φίλος του. Οὗτος, ὀνομαζόμενος Κώνστας, ἦτο εἰς τῶν ὀλθίων ἐκείνων θνητῶν, οἵτινες ἀπολαμβάνοντες ὄλων τῶν βιωτικῶν ἀνέσεων, αἰ χορηγεῖ ἢ εὐπορία, διάγουσιν, ἴσως πρὸς ἴδιον μόνον ὄφελος, ἢ χάριν τῶν ἄλλων, ἄσμενοι καὶ μακάριοι διὰ τὴν ἐπιλαχόντα αὐτοῖς κληρῶν, συμμορφῶντες θαυμασίως τὴν οἰκίαν θέλπειν πρὸς τὸν ροῦν τῶν πρημάτων, μὴ ἀξιοῦντες δὲ νὰ μεταβάλλωσιν ἢ μεταποιήσωσιν αὐτὰ κατὰ τὴν ἀρέσειαν τῆς φαντασίας των. Μεταξὺ ὁ Εὐγένιος πρὸς ἐπίσκεψιν του, τὸν εὐρίσκει κατάκοιτον ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀναζωογονοῦντα διὰ συντόμου ὕπνου εἰς τὴν τερπνὴν ἀγρυπνίαν. Πᾶν οἷα βιβλία κεινται σποράδην ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὁ δὲ Εὐγένιος, σχεδὸν ἐκτὸς ἐαυτοῦ, ἀνοίγει ἐν ἐξ' αὐτῶν, ἐπεῖτα ἕτερον, καὶ εὐρὸν τόμον τινὰ ἀπρηχαιωμένον, παρηγορηθεὶς στρέφει τὸν πῶγωνα ἐπὶ τῶν χειρῶν ἐπιτεθειμένων ἐπὶ τοῦ βιβλίου, καὶ ἀρχίζει νὰ ἀναγιώσκῃ μετὰ ἐμφαντικῆς φωνῆς. Ὁ φίλος του, ὅστις καίτοι καθόλου δὲν εἶχεν ἐξεγερθῆ, δὲν ἐκοιμήτο ὅμως, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν τὸν ἤκουσε φλυαροῦντα, μὴ προσέχων πολὺ εἰς

αὐτόν, ἐξαντληθεῖσ τελὸς τῆς ὑπομονῆς του, πηδᾷ ἐκ τῆς κλίνης, καὶ ἀνακράζει μετὰ βραγχώδους φωνῆς.—Καὶ τί μὲ μέλει, περὶ τοῦ ὅ,τι εἶμαι ἢ ἔσομαι, ἀφοῦ ἡ ζωὴ ὠραία καὶ γελοῖσα μὲ προτρέπει ἡδέως νὰ ἀπολαύσω αὐτῆς, πρὶν ἢ ἡ νεότης μου, καταναλωθεῖσῃ ὑπὸ ἀνωφελῶν φροντίδων ὑποχωρήσῃ εἰς πρόωρον γῆρας; Τοῦτο μόνον ἠξεύρω, καὶ θέλω νὰ ἠξεύρω, τοῦτέστιν ὅτι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἕκαστος κέκται τόσον μόνον, ὅσον πορίζεται ἐξ αὐτοῦ.—Ἐντροφῶμεν λοιπὸν ἄνευ σοφιστίας; καὶ ἂν ἐν τῷ κήρῳ τούτῳ ἀδυνατῶμεν νὰ συλλεξώμεν τὰ μεγαλοπρεπῆ ῥῶδα, αἰ δρέψωμεν τὰ σεμνὰ ἔκ. Ἐὰν εἰς τὸ πολυτέλει; τοῦτο συμπόσιον ἕτερός τις μὰς ἀφραπάξῃ εὐχημόν τι ἔδεσμα, ἀρκεσθῶμεν εἰς ἄλλο τι ἥττον ὀρεκτικόν; ἂν ὁ χερούς εἶναι τὸ στυλιπνότερον καὶ πολυτιμώτερον τῶν μετάλλων, δὲν ὀφείλομεν διὰ τοῦτο νὰ περιφρονῶμεν τὸν ἄργυρον ἢ τὸν χρυσόν. Μὴ δὲ πανᾶσαι λοιπὸν εἰς τοὺς λήρους τούτους, καὶ ἄκουσον ἀπαξ διὰ παντός τὴν θέϊν σοφίαν, ἥτις λέγει ὑμῖν. «Δεῦρο, φάγε ἐν εὐφροσύνῃ τὸν ἄρτον σου, καὶ πῖε ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ τὸν οἶνόν σου, ὅτι ἤδη ἐκδόκησεν ὁ θεὸς τὰ ποιήματά σου. Οὐκ ἔστι ποίημα καὶ λογισμὸς καὶ γνώσις καὶ σοφία ἐν ᾄδῃ, ὅπου οὐ πορεύσει ἐκεῖ (1). Ἐὰν γὰρ ἄνθρωπος καταβῆ εἰς ἄδην, οὐ μὴ ἂν ἀναβῆ ἔτι, οὐδὲ μὴ ἐπιστραφῆ εἰς τὸν αἰθῶν οἶκον». (2)

Θνητοί, εὐχαριστήθητε, τὸ πλεον μὴ ζητήετε, Ἄν τ' ἄδῃκα καὶ κρύφια ἡδύνασθε νὰ ἰδῃτε, Τότε πρὸς τί τὸν Ἥροῦν νὰ τέρῃ ἢ Μαρία;

Ἐπὶ τῶν στίγων τούτων διεκόπη ἡ παράδους ὀμιλία τοῦ Κώνσταντος; τίς δὲ ἦτο ὁ ἐκφωνῶν αὐτοῦ; Ὁ δὲ Ἰανουάριος, ὅστις προκύψας διὰ τοῦ χάσματος τῆς ἡμικλείστου θύρας, ἐν τῷ ἅμα ἀνελήθη, ἐμποίησε οὐ μικρὰν ἐλαρότητα εἰς τὸν Κώνσταντα, καίτοι αὐτὸς δὲν ἡδύνατο πολὺ εὐκλόως νὰ μαντεύσῃ διατὶ ὁ αἰδεσιμώτατος τοσοῦτον ὀργὰ ἐσῦγχάξεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Πλείστοι ἄλλοι νέοι μετ' οὐ πολὺ ἀπῆλθον, οἵτινες δισφοροῦντες νὰ κατατριβῶσιν ἐπὶ μεταίῳ τὸν καιρὸν, εὐθυμοὶ ἐξῆρμησαν ὅπως πορευθῶσιν αὐτὴς εἰς τὸ θέατρον ὁ Εὐγένιος δὲν ἠκολούθησε τὸν φαῖδρον ὀμιλον αἰτε περιπεσῶν εἰς ἀλγεινότερους ἐνδοιασμοὺς ἕνεκα τοῦ γοήτρου, ὅπερ τῷ κατέστησεν εὐφρόσιον τὴν λήθην ἐαυτοῦ. Αποχαρητήσας τὸν φίλον του, περιπλανᾶτο εἰς τὰς ὁδοὺς, ὅτε ἤχος κώδωνος ἀντιχεῖ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου κωδωνοστασίου καὶ βραδέως διαδίδεται ἐν τῇ σιγῇ παρακολουθούμενος ὑπὸ δευτέρου καὶ τρίτου. Συρρέουσι πλήθος ἀνθρώπων, ἀνοίγονται τὰ παράθυρα, ἄλλοι μὲν ἐρωτῶσιν, ἄλλοι δὲ ἀπαντῶσιν ἀδερμονοῦντες νὰ μάθωσι τί συμβαίνει, καὶ ὁμως ἀγνοεῖται εἰσέτι τὸ αἴτιον τῆς αἰφνιδίου συγκινήσεως. Ἐξέρχεται ἕκ τινος ὀδοῦ φάντασμα κρατοῦν δάδα ἀνὰ χεῖρας, μελανεῖμον

(1) Ἐκκλ. Κεφ. ●, στ. 7—10;

(2) Ἰωθ. Κεφ. Ζ, στ. 9

ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν κομβολόγιον ἐξήρτηται ἐκ τῆς ζώνης του; πῖλος πλατύχρως προσκολλάται ἐπὶ τῶν ὤμων του; ἔπειτα ἄλλος τις φέρων ἐστυρωμένον, καὶ ἴδου ὁμάς ἀνθρώπων προσωπιδοφόρων καὶ ἐξ ἴσου μελανεῖμένων, ὑποβαστάζουσα φέρετρον τοῦ ἰδίου σκυθρωποῦ χρώματος; ὁ Εὐγένιος ἐρωτᾷ τινά κείμενον παρ' αὐτῶν, τίς ἦταν ἢ ἀλλοκότος ἐκείνη συνοδία;—Ἴφ' ἡκαίρια τοῦ Ἑλέου κομίζουσα ἀτυχῆ τινά φονευθέντα ἰδιοχείρως!—Τοιαύτη ἐπίδειξις, καὶ κομψὴ τοσοῦτον πένθιμος διατὶ;—ἐπρόσθεσον ὁ Εὐγένιος, ὅτε φρικῶδες λογισμὸς προσέβαλεν ἀστραπηδὸν τὸν τεταραγμένον νοῦν του. Ἐφρικίασεν, ἐθεώρησε κύκλω τὴν ἑδὼν ἐρημώθεισιν, καὶ πάλιν ἐπροχώρησεν ὀλίγη βήματα, καὶ ἐκπέμπων στεναγμόν, τὸν πρώτον ὄν τῷ ἀπέσπασεν ἢ ἀπόγνωσις, εἶπε καθ' ἑαυτόν.—Καί, ὁ φόβος τοῦ θανάτου θέλει συντελέσῃ ἀπὸ τοῦδε νὰ ἀγαπήσω τὴν ζωὴν.—ἀνοίγονται δὲ σοὶ πύλαι θανάτου, πωλωροὶ δὲ ἔδου ἰδόντες σε ἐπτήξαν.»

(ἔπειτα συνέχεια)

Α. Α. Τ.

ΤΙΣ Ο ΕΛΛΗΝ.

Όταν τριανταεπτὰ τριανταοχτῶ χρόνους πῖσω ἀπεφασίσανε οἱ Ἕλληνες νὰ ἐλευθερωθῶν καὶ ἀρπάξανε τὰ ὄπλα, ἔτυχε ὁ φοβερός Ὀδυσσεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρούσου νὰ πολιορκῆ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου εὐρίσκειντο κλεισμένοι οἱ Τοῦρκοι καὶ ὑπερασπιζόντο μὲ μεγάλη καρτεροψυχία: τότε οὐκ οἱ ἰδικοὶ μας δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀνρθητὴ τὴν φουστανέλλα, οὐτε οἱ Τοῦρκοι εἶχαν λάθει τὸ νέο βάρφισμα ὅπου ἠθέλησε νὰ τοῦς δώσῃ ἡ Εὐρώπη. Ὁ πόλεμος ἐγένετο καθὼς εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Ὀμήρου. Μάλιστα εἰς ταῖς πολιορκίας ἐπροχωροῦσε ἀργά. Οἱ ἄνθρωποι ἐσκοτόνοτο μὲ τὴν ἡσυχίαν τους, δὲν ἐγνωρίζοντο ἀκόμη ὅλα ἐκεῖνα τὰ καταστρεφτικὰ σύνεργα ὅπου ἡ φιλανθρωπία τῶν ἰθῶν καὶ ἡ χριστιανοσύνη τῶν βασιλέων ἐφύρηκαν μετὰ ταῦτα καὶ δὲν ἦτο σπάνιο κάπου κάπου νὰ βλέπων τὰ ἐνάντια μέρη νὰ στέκονται μετὰ τὰ χεῖρα σταυρωμένα καὶ ἀνεργα διὰ ἔλλειψι ἀπὸ πολεμοφόδια.—Ἢζτι παρόμοιο θὰ εἰσυνέβαινε βέλβια καὶ τὴν ἡμέρα ὅπου ἔτυχε τὸ ἀκόλουθο συμβάν.

Ἐξύπνησαν κάποια παλλικάρια τοῦ Ὀδυσσεὺς πρῶτ' ἰδῶν καὶ ῥίχνοντας κατὰ τύχη τὸ μάτι ἐπάνω εἰς τὴν ἀκρόπολιν ῥοδοκόκκινῃ ἀπὸ τὸ πῶδιτο γλυκοχάρισμα ἐμειναν ἐκστατικὰ, βλέποντα τοὺς Τοῦρκους ἀνελασμένους ἐπάνου εἰς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἐργαζομένους μὲ μεγάλη βία νὰ χαλοῦν τὰ ὠραιὰ ἐκεῖνα μνημεῖα.—Τόσο παραξένη καὶ ἀκατανόητη τοῦ ἐφάνη τέτοια ἀνωφελῆς βραβαρότης ὅπου ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς εἰδοποιήσουν τὸν Ὀδυσσεῆ. Ἀφοῦ ὁ στρατηγὸς ἐβεβαίωθη μετὰ τὰ μάτια του ἀπόλυσε τρεῖς τέσσαρα ἀπὸ τὰ παλλικάρια του νὰ πλησιάσων εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ νὰ ἐρωτήσουν τοὺς Τοῦρκους διατὶ ἐδειχναν τέτοια ἀγριότητα μετὰ μάρμαρα

τά ὅποια δὲν τοὺς ἐπροξενούσαν καμμία βλάβη. Ἐπέταξαν μὲ μιᾶς ἐκείνοι οἱ γενναῖοι καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα ἔφεραν εἰς τὸ στρατηγὸν τὴν ἀπάντησιν, ὅτι οἱ Τούρκοι μὴν ἔχοντες ἄλλο μολύβι διὰ νὰ χύσουν βόλια καὶ ξανοίξαντες ὅτι μέσα εἰς ἐκεῖνα τὰ μάρμαρα εὑρίσκειτο τοῦτο τὸ μέταλλο, χυμένο ἐπιτήδης διὰ νὰ δίνη δύναμι καὶ σταθερότητα, εἶχαν ἀποφασίσει νὰ ποοστρέζουσι εἰς ἐκεῖνο τὸ χυλασμὸν διὰ νὰ δυνηθοῦσι νὰ ἐξακολουθήσουσι τὸν πόλεμον.

Τέτοια ἀπόκρισι ἐπροξένησε μεγάλη ἀπελπισία εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀφοῦ ἐστοχάστηκαν τι νὰ πράξουν διὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον τὰ μνημεῖα τοῦ μεγάλου των, ὅλοι μὲ μία φωνὴ ἀποφασίσαν νὰ μινύσουν εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους νὰ παύσουν τὴν καταστροφὴν καὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τοὺς προμηθεύουν ὅσο μολύβι τοὺς ἐχρειάζετο διὰ τὴν ὑπεράσπισί τους. — Οὕτω καὶ ἐγένετο.

Ἐστερέξαν οἱ Τούρκοι, καὶ αἱ Ἕλληνες ἐξαγόρασαν μὲ τὸ αἷμά τους, δίδοντες εἰς τοὺς ἐχθροὺς βόλια διὰ νὰ τοὺς σκοτώνουν, τὰ πολυτίμητα ἐκεῖνα μάρμαρα τὰ ὅποια ἦσαν προορισμένα νὰ ζήσουν διὰ νὰ ἴδουν καὶ πάλιν ἀναστημένο ὀλόγυρά τους ἐκεῖνο τὸ ἔθνος τὸ ὅποιο ἀπὸ τόσους αἰῶνας ἐφαίνετο βυθισμένο εἰς λήθαργον.

A. ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

Αὐταπάρνησις

Ὁ Γαριβάλδης, μετὰ τὴν μάχην τῆς Μελάτζης, εὐρών τὸ ὑποκάμισον αὐτοῦ ἀκάθαρτον καὶ ρυπαρὸν ἐκ τῶν ἀγώνων, οὗς ἠγωνίσθη αὐτοπροσώπως, ἐξήγαγεν αὐτὸ, τὸ ἔπλυνεν ἐν τινι ρύακι καὶ τὸ ἐκρέμασεν εἰς τὴν βάτον· ἐνῶ δὲ τοῦτο ἐξηραίνετο, ἐκεῖνος ἔφαγεν ὀλίγον φαγητὸν συνιστάμενον ἐξ ἄρτου, καρπῶν καὶ ὕδατος, ἐκάπνισε τὸ σίγαρον του γυμνός, καὶ ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις, μετέχων οὕτω τῶν τε κινδύνων καὶ τῆς σκληραγωγίας τοῦ ἐλαχίστου τῶν ὀπαδῶν του. Ἄμα δὲ τὸ ὑποκάμισόν του ἀπεξηράνηθη, ἐνδυθεὶς αὐτὸ, ἐπεβιβάσθη ἐν τῷ πλοίῳ Τσίκερι, τὸ προσορισμένον ἐν τῷ πρὸς δυσμὰς τῆς χερσονήσου κόλπω, καὶ ἐκεῖθεν διηύθυνεν αὐτοπροσώπως τοὺς κατὰ τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ ὑποχωροῦντος στρατοῦ πυροβολισμούς!!!

Μέγα Κτενοποιεῖον.

Τὸ μεγαλειότερον κτενοποιεῖον τοῦ κόσμου εὑρίσκειται ἐν Ἀβερδίκη τῆς Σκωτίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι 36 κλίβανοι, ἐνθὸς χωνεύονται τὰ διὰ τὴν κτενοποιεῖαν κέρατα καὶ ὄστρακα χελωνῶν, ἑκατὸν δὲ καὶ εἴκοσι σιδερά ατμοκίνητα πιεστήρια εὑρίσκονται εἰς ἀένανον κίνησιν, ἐκτυποῦντα τὴν μάζαν. Ἐν αὐτῷ κατασκευάζονται παντοειδῆ καὶ παντόσχημα κτένια, ὧν ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς ἐτησίως συμποσοῦται περὶ τὰ 9, 000, 000 ποσότης δυναμένη, εἰν ἀπλωθῆ κατὰ μῆκος νὰ καταλάβῃ 700

περίπου μιλίων ἀπόστασιν. Ἡ ἐτησία κατανάλωσις βουίων μὲν κεράτων συμποσοῦται εἰς 30,700, ὀπλῶν δὲ εἰς 4, 000, 000· ἡ δὲ κατανάλωσις τῶν χελωνείων ὀστράκων καὶ βουβαλείων κεράτων εἶναι ἔξιςου μεγάλη. Ἡ ὀπλὴ ὑφίσταται ἔνδεκα διαφόρους ἐργασίας προτοῦ μετασχηματισθῆ εἰς κτένιον.

Ἐπὶ 100 νεοσυλλέκτων γυνώσκουσι νὰ γράφωσι καὶ ν' ἀναγινώσκωσι·

Ἐν Βυρτεμβέργῃ	400	Ἐν Γαλλίᾳ	77
» Σαξωνίᾳ	98	» Ἑλλάδι	51
» Πρωσσίᾳ	96	» Ἰταλίᾳ	30
» Βελγίῳ	86	» Αὐστρίᾳ	29
» Ὀλλανδίᾳ	80	» Ρωσσίᾳ	4 ἐπὶ 200.
» Μεγ. Βρεταν.	79		

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ.

Ἡ Δέσπω.

— Ἄγός βαρὺς ἀκούεται, πολλὰ τρυφερία πέφτουν.
Μῆνα σὲ γάμον εἰσὶν ἔχοντα; μῆνα σὲ χαροκόπι;
— Οὐδὲ σὲ γάμον εἰσὶν ἔχοντα, κί' οὐδὲ σὲ χαροκόπι.
Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφαις καὶ μ' ἀγγόνια.
Ἄρβανιτὰ τὴν πλάκωσε ἔς τοῦ Δημουλά τὸν πύργον.
— Γεωργιανὰ, ρῆξε τ' ἄρματα· δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ Σούλι.
Ἐδῶ σὰι σκλάβοι τοῦ Πασσᾶ, σκλάβοι τῶν Ἀρβανιτῶν.
— Τὸ Σούλι κί' ἂν ἔπροσκύνησε, κί' ἂν τούρκεψεν ἡ Κιόφρα.
Ἡ Δέσπ' ἀφένταις Λιάπιδες, δὲν ἔκαμε, δὲν κάνει.
Δαυλὶ σ' τὸ χεῖρον ἄρπαξε, κόραϊς καὶ νύφαις κρᾶζει,
— Ὑκλίθαις Τουρκῶν μὴ ζήσωμε· παιδιὰ μου ἀγκαλιαστῆτε!
Χίλια φουτέκια ἦταν ἐκεῖ, κί' αὐτὴ φωτιά τοὺς βάνει.
Καὶ τὰ φουτέκια ἀνάψανε κί' ὅλας φωτιά ἔγενναν.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ αἰνίγματος

ΨΙΛΗ (')

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ἐἰ τινι δοχείῳ ὑπάρχει ποσότης τριῶν μῆλων.
Προσελθὼν τις λαμβάνει τὸ ἕμισον αὐτῶν καὶ ἕμισον μῆλων καὶ ἀναχωρεῖ ἀφίνων τὰ λοιπὰ.
Δεύτερος προσέρχεται καὶ λαμβάνει τὸ ἕμισον τῶν ἀπομεινάντων καὶ ἕμισον μῆλων καὶ ἀπέρχεται.
Τρίτος τέλος πλησιάζει, λαμβάνει τὸ ἕμισον τῶν μῆλων ὅσα οἱ δύο πρώτοι ἐγκατέλειπον καὶ ἕμισον μῆλων.
Πάντες ἐλαβον ἀκέραιον ἀριθμὸν μῆλων.
Τὸ δοχεῖον ἤδη εἶναι κενόν.
Πῶς ἦσαν τὰ μῆλα; καὶ πόσα ἕκαστος ἐλάβει.
Τῷ πρώτῳ λύτη δωρεῖται ἡ λύσις.